UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE JURIDICE

Cu titlu de manuscris
CZU: 343.5:796(043.2)

RENIȚĂ Gheorghe

RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU MANIPULAREA UNUI EVENIMENT ȘI PARIURILE ARANJATE

REZUMAT

Specialitatea 554.01 – Drept penal și execuțional penal

Autor: _____

Conducător de doctorat: _____ STATI Vitalie, doctor în drept, conferențiar universitar

Comisia de îndrumare: _____ BRÎNZA Sergiu, doctor habilitat în drept, profesor universitar

_____ BERLIBA Viorel, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar

_____ GÎRLA Lilia, doctor în drept, conferențiar universitar

CHIȘINĂU, 2020

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale de Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova

Autor:
Reniță Gheorghe

Conducător de doctorat:
Stati Vitalie, doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Comisia de doctorat:

Președintele comisiei:	BRÎNZA Sergiu, doctor habilitat în drept, profesor universitar
Conducătorul de doctorat:	STATI Vitalie, doctor în drept, conferențiar universitar
Referenți oficiali:	EȘANU Adriana, doctor în drept, conferențiar universitar CUȘNIR Valeriu, doctor habilitat în drept, profesor universitar BERLIBA Viorel, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc pe 31 octombrie 2020, ora 10.00, în sala 119, blocul II al Universității de Stat din Moldova (mun. Chișinău, str. Mihail Kogălniceanu, 67).

Rezumatul și teza de doctorat pot fi consultate pe pagina web a Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova (http://drept.usm.md).

Autor: _____ RENIȚĂ Gheorghe

Secretarul comisiei de doctorat: _____ COPEȚCHI Stanislav, doctor în drept, conferențiar universitar

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Evenimentelor sportive, precum și altor evenimente pe care se poate paria le este caracteristică imprevizibilitatea. Dar aceste evenimente sunt susceptibile de manipulare, iar pe un eveniment manipulat se poate paria.

Faptele de manipulare a unor evenimente, mai cu seamă, a celor sportive și, respectiv, de pariere pe acestea, nu sunt noi. Ele au apărut odată cu sportul, însă au luat amploare în ultimul timp. Acestea au intrat în vizorul mai multor foruri europene și internaționale, care au decelat pericolul lor social.

De exemplu, în Rezoluția din 2 februarie 2012 privind dimensiunea europeană a sportului, Parlamentul European a îndemnat statele membre ale Uniunii Europene să ia toate măsurile necesare pentru a preveni, a incrimina și a pedepsi activitățile ilicite care afectează integritatea sportului, în special atunci când sunt legate de pariuri, înțelegând prin aceasta că ele implică manipularea cu bună știință și în mod fraudulos a rezultatelor unei competiții sportive sau ale unei etape a competiției cu scopul de a dobândi avantaje care nu se bazează exclusiv pe practicile sportive obișnuite sau pe incertitudinea asociată acestora.

În acest context, s-a recunoscut că federațiile sportive nu dispun de mijloace structurale și juridice pentru a acționa în mod efectiv împotriva aranjării meciurilor[1] [din punct de vedere terminologic, sintagmele „aranjarea meciurilor” și „manipularea competițiilor sportive” sunt utilizate în mod interșanjabil în actele europene și internaționale[2]].

Totodată, în Rezoluţia din 14 martie 2013 referitoare la aranjarea meciurilor și corupția în sport, Parlamentul European a solicitat, *inter alia*, Comisiei Europene să încurajeze explicit toate statele membre ale Uniunii Europene să includă aranjarea meciurilor în legislația lor națională penală pentru a stabili sancțiuni minime comune adecvate și pentru a garanta eliminarea lacunelor existente de o manieră care să respecte drepturile omului[3].

Nu în ultimul rând, în Rezoluția din 2 februarie 2017 referitoare la o abordare integrată a politicii în domeniul sportului: bună guvernanță, accesibilitate și integritate[4], Parlamentul European a solicitat statelor membre ale Uniunii Europene să incrimineze într-o normă aparte (specială) fapta de aranjare a meciurilor.

---

[1] European Parliament resolution of 2 February 2012 on the European dimension in sport (2011/2087(INI)). Disponibil: https://bit.ly/3l4Xffo

[2] UNODC IOC Booklet for legislators. Model Criminal Law provisions for the prosecution of competition manipulation, p. 6. Disponibil: https://bit.ly/2z2Ze0C

[3] European Parliament resolution of 14 March 2013 on match-fixing and corruption in sport (2013/2567(RSP)). Disponibil: https://bit.ly/3hg27MH

[4] European Parliament resolution of 2 February 2017 on an integrated approach to Sport Policy: good governance, accessibility and integrity (2016/2143(INI)). Disponibil: https://bit.ly/2CI1goQ

Astfel, Parlamentul European le-a transmis statelor membre ale Uniunii Europene un mesaj cât se poate de clar și răspicat: pentru prevenirea și combaterea eficientă a faptei de manipulare a unui eveniment sportiv (indiferent dacă este comisă pentru parierea pe un rezultat „cert" sau dacă este comisă pentru atingerea unor obiective sportive sau de altă natură etc.) trebuie să intervină cea mai „ascuțită sabie", *i.e.* dreptul penal ca *ultima ratio*.

Pentru ca acest deziderat să devină realitate și având în vedere că „organizațiile criminale operează la nivel internațional și au legături pe întreg globul, astfel încât nicio instituție, niciun stat și nicio organizație nu ar putea să abordeze problema aranjării meciurilor pe cont propriu"[5], s-a pledat pentru adoptarea unui act internațional în materie. Această sarcină i-a revenit Consiliului Europei, care a elaborat Convenţia privind manipularea în competiţiile sportive[6].

Așadar, pe 18 septembrie 2014, cu prilejul desfășurării conferinței Consiliului Europei din Magglingen/Macolin, la care au participat miniștrii sportului, Convenția în discuție a fost deschisă spre semnare pentru toate statele lumii. Ea a intrat în vigoare pe 1 septembrie 2019.

În Preambulul acestei Convenții se accentuează că „fiecare ţară şi tip de sport din lume pot fi afectate de manipularea competiţiilor sportive şi [...] că acest fenomen, ca o ameninţare globală asupra integrităţii sportului, are nevoie de un răspuns la nivel mondial, care, de asemenea, trebuie să fie sprijinit de statele care nu sunt membre ale Consiliului Europei[7]. [...] [S]portul bazat pe o competiţie corectă [...] este imprevizibil [...]; [...] [iar] manipularea competiţiilor sportive poate fi legată sau nu de pariurile sportive şi trebuie pedepsită în toate cazurile"[8].

Plecând de la aceste premise, unul dintre obiectivele Convenţiei privind manipularea în competiţiile sportive îl constituie prevenirea, descoperirea şi sancţionarea manipulării competiţiilor sportive naţionale şi internaţionale [art. 1 alin. (2) lit. a) din Convenție].

În particular, potrivit art. 15 din Convenția în discuție, „[f]iecare Parte va prevedea ca legislaţia sa naţională să supună sancţiunilor penale manipularea competiţiilor sportive, în cazul în care sunt implicate practici de constrângere, de corupţie şi necinstite, după cum sunt definite în legislaţia naţională"[9]. Deși în acest articol nu se menționează nimic despre pariurile aranjate, Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Crime, precum și Comitetul Internațional Olimpic au semnalat că pentru a asigura o luptă eficientă împotriva aranjării meciurilor și pentru ca legislația internă să fie în concordanță cu obiectivele Convenției Consiliului Europei privind manipularea în

[5] European Parliament resolution of 14 March 2013 on match-fixing and corruption in sport (2013/2567(RSP)). Disponibil: https://bit.ly/3hg27MH
[6] Council of Europe Convention on the Manipulation of Sports Competitions, Magglingen/Macolin, 18.IX.2014 (CETS No. 215). Disponibil: https://bit.ly/3l1r40C
[7] *Ibidem.*
[8] *Ibidem.*
[9] *Ibidem.*

competițiile sportive este recomandabil ca statele să incrimineze fapta de pariuri aranjate în mod separat față de fapta de manipulare a unui eveniment[10]. Într-adevăr, fapta de pariuri aranjate nu trebuie văzută ca un *appendix*.

Cele enunțate *supra* pot fi extrapolate la evenimentele de altă natură care sunt susceptibile de manipulare și pe care se poate paria.

Prin urmare, fapta de manipulare a unui eveniment sportiv sau de altă natură, precum și fapta de pariuri aranjate constituie un „flagel" care afectează valorile sportului și ale pariurilor și care trebuie tratată (pedepsită) cu mijloace represive adecvate (de drept penal)[11]. Aceste fapte pot fi comise chiar și acolo unde domeniul pariurilor constituie monopol de stat[12], cum este cazul Republicii Moldova. Incriminarea acestor fapte nu reprezintă o folosire excesivă sau o expansiune nejustificată a dreptului penal, ci un răspuns pe măsură împotriva acestui flagel. De altfel, instanțele de judecată ale unor state au pronunțat sentințe de achitare[13] a persoanelor învinuite, precum și au respins cereri de asistență juridică intențională în materie penală[14], din cauza absenței în dreptul intern a normelor care ar stabili răspunderea penală pentru manipularea unui eveniment și pentru pariurile aranjate.

Conștientizându-se această situație, faptele în discuție au fost incluse pe agenda legislatorilor. Nu face excepție nici legislatorul din Republica Moldova. Astfel, pe 21 martie 2013, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 38 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative[15] (în continuare – Legea nr. 38/2013). Prin această Lege, Codul penal al Republicii Moldova[16] (în continuare – CP RM) a fost completat cu două articole noi: art. 242^1 „Manipularea unui eveniment" și art. 242^2 „Pariurile aranjate". În subsecvent, au fost modificate dispoziţiile de la alin. (1) art. 333 „Luarea de mită" şi de la alin. (1) art. 334 „Darea de mită" din același Cod, astfel încât să devină posibilă aplicarea răspunderii penale pentru luarea de mită de către un participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat şi, corelativ, pentru darea de mită unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat.

---

[10] UNODC IOC Booklet for legislators. Model Criminal Law provisions for the prosecution of competition manipulation, p. 18. Disponibil: https://bit.ly/2z2Ze0C

[11] Reniță Gh. *Oportunitatea incriminării faptei de manipulare a unui eveniment (art. 242^1 CP RM)*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferință științifică națională cu participare internațională (Chișinău, 28-29 septembrie 2016). Rezumate ale comunicărilor. Științe juridice. Vol. I. Chișinău: CEP USM, 2016, p. 98-101; Reniță Gh. *Justificarea stabilirii răspunderii penale pentru pariurile aranjate (art. 242^2 CP RM)*. În: *Op. cit.*, p. 94-98.

[12] Reniță Gh. *The impact of monopolization of the gambling sector in the Republic of Moldova on criminal liability for manipulation of an event and arranged bets*. În: Juridical Tribune, 2018, vol. 8, special issue, p. 74-96.

[13] Bundesgericht. Tribunal penal federal. Strafrechtliche Abteilung. Urteil vom 11 Dezember 2017. 6B_544/2017. Disponibil: https://bit.ly/3glRtUs

[14] Bundesgericht. Tribunal penal federal. Corte dei reclami penali. Sentenza del 7 giugno 2013. RR.2013.46-47. Disponibil: https://bit.ly/3dvRum6

[15] *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr.75-81.

[16] *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74.

Această lucrare analizează particularitățile răspunderii penale pentru infracțiunile prevăzute la art. 242^1 și 242^2 CP RM.

Fapta de manipulare a unui eveniment este incriminată în art. 242^1 CP RM într-o variantă-tip și într-o variantă agravată. Varianta-tip de infracţiune, prevăzută la art. 242^1 alin. (1) CP RM, constă în încurajarea, influenţarea sau instruirea unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat să întreprindă acţiuni care ar produce un efect viciat asupra evenimentului respectiv, cu scopul de a obţine bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, care nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană. Această conduită se pedepsește cu amendă de la 2.350 la 4.350 de unităţi convenţionale sau cu închisoare de la 1 la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcţii sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 3 ani, iar persoana juridică se pedepseşte cu amendă de la 6.000 la 9.000 de unităţi convenţionale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

În varianta sa agravată, prevăzută la art. 242^1 alin. (2) CP RM, manipularea unui eveniment poate fi comisă de un antrenor, un agent al sportivului, un membru al juriului, un proprietar de club sportiv sau de o persoană care face parte din conducerea unei organizaţii sportive. În această situație, doar persoana fizică se pedepsește cu amendă de la 3.350 la 5.350 de unităţi convenţionale sau cu închisoare de la 2 la 6 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcţii sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 4 la 7 ani.

La rândul ei, fapta de pariuri aranjate este incriminată în art. 242^2 CP RM într-o variantă-tip și într-o variantă agravată.

Varianta-tip de infracţiune, prevăzută la art. 242^2 alin. (1) CP RM, constă fie în parierea pe un eveniment sportiv sau pe un alt eveniment de pariat, fie în informarea altor persoane despre existenţa unei înţelegeri în privinţa trucării acelui eveniment în intenţia de a le determina să participe la pariul respectiv, săvârşită de către o persoană care cunoaşte cu certitudine despre existenţa unei înţelegeri privind trucarea acelui eveniment. Astfel de acţiuni se pedepsesc cu amendă de la 2.350 la 4.350 de unităţi convenţionale sau cu închisoare de la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se pedepseşte cu amendă de la 6.000 la 8.000 de unităţi convenţionale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

Varianta agravată de infracţiune, prevăzută la art. 242^2 alin. (2) CP RM, presupune că infracţiunea specificată la alin. (1): este săvârşită de un grup criminal organizat sau de o organizaţie criminală [lit. a)]; cauzează daune în proporţii deosebit de mari [lit. b)]. În asemenea cazuri, infracțiunea de pariuri aranjate se pedepsește cu amendă de la 3.350 la 5.350 de unităţi convenţionale sau cu închisoare de la 2 la 6 ani, iar persoana juridică se pedepseşte cu amendă de la 9.000 la 11.000 de unităţi convenţionale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

Totuși, legislatorul din Republica Moldova a admis incongruențe normative. Mai există și discrepanțe conceptuale între art. 242^1 și 242^2 CP RM și prevederile Convenției Consiliului Europei privind manipularea în competițiile sportive. Desigur, aceasta se explică prin faptul că Convenția în discuție a precedat adoptarea art. 242^1 și 242^2 CP RM. Parlamentul Republicii Moldova a ratificat[17] această Convenție în 2018. Dar în loc să ajusteze prevederile normative naționale la cele convenționale, legislatorul doar a modificat (*i.e.* a redus) limitele pedepselor aplicabile conform art. 242^1 și 242^2 CP RM[18]. Problemele de esență rămân nesoluționate. De asemenea, constatăm lipsa unor monografii sau teze de doctorat în care s-ar analiza particularitățile răspunderii penale pentru manipularea unui eveniment și pentru pariurile aranjate. În doctrina juridică din Republica Moldova, aceste infracțiuni reprezintă încă o temă „exotică".

Toate acestea reclamă apariția unor dificultăți în aplicarea şi interpretarea corectă a art. 242^1 și 242^2 CP RM. Acest fapt conduce la pronunțarea unor hotărâri judecătorești diametral opuse și, în consecință, generează incertitudine și insecuritate juridică pentru destinatarii legii. Mai mult, chiar și persoanele dotate cu competența aplicării legii penale se află în dificultate, fiind puse în situaţia de a alege între mai multe variante posibile, în lipsa unei practici judiciare consolidate.

În aceste condiții, actualitatea și importanța temei nu poate fi pusă la îndoială. Așadar, trebuie efectuat un studiu științific argumentat vizând răspunderea penală pentru infracțiunile prevăzute la art. 242^1 și 242^2 CP RM.

Descrierea situaţiei în domeniul de cercetare şi identificarea problemei de cercetare. În Republica Moldova, doar S. Brînza și V. Stati au analizat, din punct de vedere juridico-penal, infracțiunile de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate. În lucrările autorilor menționați nu există discrepanțe conceptuale de la o lucrare la alta. Dimpotrivă, se atestă o succesiune logică a ideilor, fapt care le permite celor dotați cu competența aplicării legii penale să se inspire. În ciuda acestui fapt, există mai multe contradicții jurisprudențiale care necesită a fi remediate.

Totodată, printre oamenii de știință din alte state care au cercetat infracțiunile în discuție se numără: R. Hess, H. Opie, G. Lim, S. Steele (*Australia*); D. Hill (*Canada*); S.V. Kuzmin, N.A. Ovcinnikova, V.V. Saraev, M.A. Procopeț, D.M. Jubrin (*Federaţia Rusă*); W. Andreff, L. Vidal (*Franța*); J. Peurala (*Finlanda*); Ph.V. Boss (*Elveția*); M. Breurer, J. Bösing, T. Felts, J. Hofmann, J. Maier, H. Satzger (*Germania*); A.E. Manoli (*Grecia*); A.D. Ronco, A. Lavorgna, E. Musco (*Italia*); N. Gokhale (*India*); S. Zaksaitė (*Lituania*); J. Anderson, K. Carpenter, D. Forrest, T. Serby

[17] Legea nr. 285 din 29 noiembrie 2018 pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind manipularea în competiţiile sportive. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 513-525.
[18] Legea nr. 207 din 29 iulie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 369-378; Legea nr. 179 din 26 iulie 2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 309-320.

(*Marea Britanie*); A. Duval, K.L. Jones, M. Olfers, B.V. Rompuy, T. Spapens (*Olanda*); C. Arslan (*Turcia*); M. Huggins, G.A. Pascual (*Spania*); S.P. Griffin, J.T. Holden, M.R. Rodenberg (*Statele Unite ale Americii*); O.I. Bezpalova, K.P. Zadoia (*Ucraina*); S. Cornelius (*Republica Africa de Sud*); K.S. Azberghen (*Republica Kazahstan*) etc.

Materialele științifice la tema tezei publicate peste hotare se caracterizează printr-un conţinut vast, cu abordări exegetice, dogmatice şi critice, însă axa conceptuală a acestora este divergentă. În particular, există polemici referitoare la: 1) oportunitatea incriminării faptelor de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate; 2) natura juridică a acestor infracțiuni; 3) obiectul juridic; 4) structura laturii obiective; 5) evenimentele susceptibile de manipulare și, respectiv, pe care se poate paria; 6) dacă manipularea unui eveniment și, corespunzător, pariurile vizează rezultatul final sau părți componente ale evenimentului în discuție etc.

Totuși, aceste divergențe se datorează conținutului diferit al normelor care stabilesc răspunderea pentru manipularea unui eveniment și pentru pariurile aranjate. Lucrările acestor autori pornesc de la premise legislative diferite.

Ca rezultat al analizei comparative a situației existente în domeniu, formulăm următoarea *problemă de cercetare*: elaborarea instrumentarului de identificare a elementelor constitutive ale infracțiunilor de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate, fapt care va conduce la clarificarea pentru teoreticienii şi practicienii din domeniul dreptului penal a particularităților răspunderii pentru infracțiunile prevăzute la art. 242^1 și 242^2 CP RM, în vederea prevenirii și combaterii cât mai eficiente a infracționalității în această sferă.

Scopul şi obiectivele lucrării. *Scopul* tezei constă în efectuarea unei cercetări aprofundate a răspunderii penale pentru manipularea unui eveniment și pentru pariurile aranjate, în identificarea şi soluţionarea problemelor teoretico-practice legate de aceste infracțiuni, precum și în formularea unor recomandări pentru eficientizarea cadrului incriminator în materie şi aplicarea corectă şi uniformă de către instanțele de judecată a art. 242^1 și 242^2 CP RM.

În vederea atingerii scopului propus, am trasat următoarele *obiective*:

– caracterizarea juridico-penală a elementelor obiective şi subiective ale infracţiunilor prevăzute la art. 242^1 și 242^2 CP RM, precum şi a elementelor circumstanţiale agravante;

– conturarea particularităților cumulului răspunderii penale cu răspunderea disciplinară, inclusiv din perspectiva principiului *ne bis in idem*;

– determinarea cazurilor de conexitate etiologică a infracțiunilor de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate;

– relevarea problemelor de calificare juridică a infracțiunilor de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate și, în consecință, formularea unor soluții;

– estimarea gradului de previzibilitate al termenilor și noțiunilor cu care operează legislatorul în art. 242^1 și 242^2 CP RM;

– stabilirea ipotezelor în care participantul la un eveniment sportiv sau de pariat poate fi tras la răspundere pentru manipularea evenimentului în care evoluează;

– studierea practicii judiciare și identificarea problemelor cu care se confruntă cei dotați cu competența aplicării legii penale și, respectiv, înaintarea unor soluții;

– evidenţierea carenţelor admise de către legislator în normele prevăzute la art. 242^1 și 242^2 CP RM;

– formularea propunerilor *de lege ferenda* menite să îmbunătățească cadrul legal existent privind răspunderea penală pentru faptele de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate;

– argumentarea oportunității incriminării faptei participantului la un eveniment sportiv/de pariat de a elimina parțial sau total caracterul imprevizibil al evenimentului în care evoluează.

Metodologia cercetării științifice. Pentru realizarea scopului propus și a obiectivelor trasate, au fost utilizate metoda logică, metoda comparativă, metoda istorică etc. Cercetările efectuate se bazează pe studierea doctrinei, legislației și practicii instanțelor judecătorești din Republica Moldova și din România, a Curții Europene a Drepturilor Omului, a Curții de Justiție a Uniunii Europene, precum și a Curții de Arbitraj Sportiv de la Lausanne. Am mai avut în vedere practica Curții Constituționale a Republicii Moldova și a Curții Constituționale a României.

Noutatea şi originalitatea științifică. Elementul de noutate și originalitate al tezei în peisajul juridic din Republica Moldova este evident. Cu o vechime de aproximativ șapte ani în sistemul nostru de drept, infracțiunile prevăzute la art. 242^1 și 242^2 CP RM sunt *cvasi*-neexploatate atât la nivel teoretic, cât și, mai ales, la nivel practic. Este prima lucrare de acest gen în care a fost analizată practica judiciară privind aplicarea răspunderii penale pentru manipularea unui eveniment și pentru pariurile aranjate. În acest sens, am formulat concluzii și recomandări în vederea interpretării și aplicării corecte a normelor în discuție, precum și în vederea perfecționării legislației în materie.

Semnificația teoretică a lucrării se concretizează în: (i) definirea bazelor conceptuale ale studiului de drept penal privind răspunderea pentru manipularea unui eveniment și pentru pariurile aranjate; (ii) stabilirea naturii juridice a infracțiunilor prevăzute la art. 242^1 și 242^2 CP RM; (iii) sistematizarea abordărilor teoretice și practice referitoare la stabilirea elementelor constitutive – obiective și subiective – ale infracțiunilor prevăzute la art. 242^1 și 242^2 CP RM; (iv) trasarea unor noi perspective privind răspunderea penală pentru manipularea unui eveniment și pentru pariurile aranjate; (v) analiza interdisciplinară a normelor de incriminare prevăzute la art. 242^1 și 242^2 CP RM.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în următoarele: a) interpretarea noțiunilor ce apar în art. 242^1 și 242^2 CP RM este importantă pentru aplicarea corectă și unitară a acestor articole în practică judiciară, precum și pentru dezvoltarea ulterioară a concepțiilor științifice; b) conturarea particularităților cumulului răspunderii penale cu răspunderea disciplinară pentru manipularea unui eveniment și pentru pariurile aranjate are o semnificație cognitivă în vederea neadmiterii încălcării unor drepturi fundamentale ale persoanei; c) concluziile și recomandările formulate în teză sunt susceptibile de aplicare în activitatea practică a organelor de urmărire penală, a procuraturii și a instanțelor judecătorești, precum și în procesul de instruire în cadrul instituțiilor de învățământ cu profil juridic; d) analiza critică a carențelor și hiaturilor depistate în art. 242^1 și 242^2 CP RM poate fi luată în considerare de către legislator în vederea îmbunătățirii calitative a textelor acestor articole.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere pot fi rezumate la următoarele: 1) este oportună incriminarea *nomen juris* a faptelor de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate[19]; 2) este justificată includerea infracțiunilor prevăzute la art. 242^1 și 242^2 CP RM în grupul infracțiunilor economice[20]; 3) noțiunile de „eveniment sportiv" și, respectiv, de „competiție sportivă" sunt echipolente[21]; 4) este neîntemeiată concepția legislatorului din Republica Moldova de a permite pariurile doar pe evenimente sportive[22], nu și pe alte evenimente; 5) banii pe care făptuitorul i-ar fi „câștigat" ca urmare a parierii pe un eveniment manipulat reprezintă obiectul material al infracțiunii de pariuri aranjate[23]; 6) textul „bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, care nu i se cuvin" din art. 242^1 CP RM vizează scopul mediat al făptuitorului[24] etc.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice obținute pot fi implementate în: a) domeniul științific – lucrarea reprezintă o sursă științifică necesară doctrinei autohtone,

---

[19] Reniță Gh. *Oportunitatea incriminării faptei de manipulare a unui eveniment (art. 242^1 CP RM)*, p. 98-101.

[20] Reniță Gh. *Manipularea unui eveniment și pariurile aranjate: locul art.242^1 și 242^2 în cadrul Părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferință științifică națională cu participare internațională (10-11 noiembrie 2015, Chișinău). Rezumate ale comunicărilor. Științe juridice, științe economice. Chișinău: CEP USM, 2015, p. 18-21; Reniță Gh. *Manipularea unui eveniment și pariurile aranjate: locul art. 242^1 și 242^2 din Codul penal în tipologia infracțiunilor economice*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferință științifică națională cu participare internațională (Chișinău, 9-10 noiembrie 2017). Rezumate ale comunicărilor. Chișinău: CEP USM, 2017, p. 46-50.

[21] Reniță Gh. *Noțiunea de „eveniment sportiv" în contextul infracțiunilor de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate*. În: Актуальные научные исследования в современном мире. Журнал. Переяслав-Хмельницкий, 2018, Вып. 5(37), ч. 10, p. 12-21.

[22] Reniță Gh. *Conceptul de „pariu" în contextul infracțiunilor de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate.* În: Studii și cercetări juridice europene: Conferința internațională a doctoranzilor în drept, Ediția a X-a, Timișoara, 8 iunie 2018. București: Universul Juridic, 2018, p. 649-664.

[23] Reniță Gh. *Rolul și conținutul mizei în contextul infracțiunii de pariuri aranjate*. În: Sharing the Results of Research towards Closer Global Cooperation among Scientists: Results of the 13 International Conference: Collection of Research Papers (April 24, 2018) / Montreal, Canada: Accent Graphics Communications, 2018, p. 44.

[24] Reniță Gh. *Obiectul material/imaterial al infracțiunii de manipulare a unui eveniment*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferință științifică națională cu participare internațională. Rezumate ale comunicărilor. Chișinău: CEP USM, 2018, p. 273-277.

evidențiind tendințe și aspecte noi, specifice etapei actuale a dezvoltării societății; b) domeniul educațional – rezultatele științifice obținute pot fi utile în procesul de instruire în cadrul instituțiilor de învățământ cu profil juridic superior, precum și pentru perfecționarea continuă a practicienilor dreptului; c) domeniul legislativ – propunerile *de lege ferenda* înaintate în lucrare sunt apte să îmbunătățească cadrul incriminator în materie; d) domeniul jurisprudențial – soluțiile de calificare formulate pot asigura aplicarea corectă şi uniformă de către instanțele de judecată a normelor de incriminare prevăzute la art. 242^1 și 242^2 CP RM și, respectiv, s-ar evita incertitudinea juridică pentru destinatarii legii.

Aprobarea rezultatelor. Rezultatele obținute în urma studiului efectuat au fost prezentate și aprobate la mai multe foruri științifice, după cum urmează:

✓ Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare", edițiile din 2016, 2017, 2018 și 2019 (Chișinău, Republica Moldova);

✓ Conferință științifică internațională „Perspectivele și problemele integrării în spațiul european al cercetării și educației" din 7 iunie 2016 (Cahul, Republica Moldova);

✓ Conferința internațională „Cercetări științifice actuale în lumea contemporană", ediția a XXV-a din 2017, precum și ediția a XXXVII-a din 2018 (Pereiaslav-Khmelnitsky, Ucraina);

✓ Conferința științifică internațională „Diseminarea rezultatelor cercetărilor în vederea unei cooperări globale mai strânse între oamenii de știință", ediția a XIII-a, din 24 aprilie 2018 (Montreal, Canada);

✓ Conferința științifică internațională a doctoranzilor în drept „Studii și cercetări juridice europene", ediția a X-a, din 8 iunie 2018 (Timișoara, România);

✓ Conferința științifico-practică internațională „Aspecte sociale și economice ale educației în societatea modernă", ediția a IV-a, din 19 iulie 2018 (Varșovia, Polonia);

✓ Conferința internațională „Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere", ediția a XIV-a, din 9 noiembrie 2018 (Iași, România);

De asemenea, rezultatele obținute în teză au fost publicate în mai multe reviste științifice cu factor de impact, dintre care – una indexată în *Scopus* (*i.e. Eastern Journal of European Studies*), iar trei în *Web of Scenice* (*i.e. Eastern Journal of European Studies, Gaming Law Review, Juridical Tribune*).

Publicații la tema tezei: 20 de publicații științifice.

Volumul şi structura tezei: introducere, cinci capitole, concluzii generale şi recomandări, bibliografie din 664 titluri, 312 pagini de text de bază.

Cuvinte-cheie: sport, *fair-play*, pariuri aranjate, manipulare, participant la un eveniment sportiv, participant la un eveniment de pariat, meciuri trucate, organizator de jocuri de noroc.

CONȚINUTUL TEZEI

Teza este alcătuită din cinci capitole. Fiecare capitol se încheie cu o secțiune de sinteză (concluzii) a problematicii tratate și a rezultatelor obținute.

În ***Capitolul 1*** **– Analiza situației privind răspunderea penală pentru manipularea unui eveniment şi pentru pariurile aranjate în știința dreptului penal –** am analizat materialele științifice la tema tezei publicate în Republica Moldova, precum și în alte state. Am făcut o incursiune doctrinară, pentru că orice studiu aprofundat reclamă o cercetare a opiniilor oamenilor de știință. Totodată, am avut în vedere faptul că „practica judiciară şi *doctrina juridică* pot constitui un reper obiectiv în funcţie de care să poată fi apreciat conţinutul unei norme penale şi care poate contribui la aplicarea previzibilă a acesteia”[25]. Așadar, uneori, doctrina juridică ar putea servi destinatarilor legii, precum și celor care aplică legea, ca un „far” pentru a elucida unele aspecte controversate.

În Republica Moldova, prima lucrare care scoate în relief amendamentele legislative operate în Codul penal al Republicii Moldova prin Legea nr. 38/2013 este articolul științific din 2013 al lui *V. Stati*[26]. Autorul punctează trăsăturile caracteristice ale infracțiunilor prevăzute la art. 242^1 și art. 242^2 CP RM.

Referindu-se la implicațiile modificărilor de la art. 333 alin. (1) și art. 334 alin. (1) CP RM, autorul consideră că întrebarea cea mai dificilă este: în ce relație se află art. 242^1 și art. 334 CP RM: 1) art. 242^1 și art. 334 CP RM se referă la ipoteze cu totul diferite, incompatibile; 2) art. 242^1 CP RM este o normă specială în raport cu art. 334 CP RM; 3) art. 334 CP RM este o normă specială în raport cu art. 242^1 CP RM; 4) infracțiunile prevăzute la art. 242^1 și art. 334 CP RM pot forma un concurs ideal, nefiind atestată o relație de concurență între respectivele norme?

În explicație, se afirmă că apariția întrebării în cauză este condiționată de probabilitatea existenței unor similitudini între: a) influenţarea unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat să întreprindă acţiuni care ar produce un efect viciat asupra evenimentului respectiv, cu scopul de a obţine bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, care nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană (ipoteză prevăzută la art. 242^1 CP RM)[27] și b) promisiunea, oferirea sau darea, personal sau prin mijlocitor, unui participant la un eveniment

[25] Decizia Curții Constituționale nr. 30 din 19 martie 2020 de inadmisibilitate a sesizării nr. 193g/2019 privind excepția de neconstituţionalitate a articolului 145 alin. (2) lit. a) din Codul penal (claritatea noțiunii de „omor premeditat”). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 115-117.

[26] Stati V. *Unele implicații ale adoptării Legii nr. 38 din 21.03.2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferință științifică (Chișinău, 26-28 septembrie 2013). Rezumate ale comunicărilor. Științe juridice, științe economice. Chișinău: CEP USM, 2013, p. 115-117.

[27] *Ibidem.*

sportiv sau la un eveniment de pariat de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană, pentru a îndeplini sau nu, pentru a întârzia sau a grăbi îndeplinirea unei acţiuni în cadrul unui eveniment sportiv sau al unui eveniment de pariat (ipoteză prevăzută la art. 334 CP RM).

Relația dintre art. 242^1 „Manipularea unui eveniment" din Codul penal şi art. 334 CP RM a fost elucidată, *inter alia*, în articolul denumit „*Luarea de mită de către un participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat. Darea de mită unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat. Analiză de drept penal*", publicat în 2013, al cărui autor este *V. Stati*[28].

Din analiza comparativă a art. 242^1 şi a art. 334 CP RM s-a ajuns la următoarele concluzii: 1) art. 242^1 nu este o normă specială în raport cu art. 334 CP RM, iar art. 334 CP RM nu este o normă specială în raport cu art. 242^1 CP RM; 2) infracțiunile prevăzute la art. 242^1 şi art. 334 CP RM nu pot forma un concurs ideal; 3) atât art. 242^1 CP RM, cât şi art. 334 CP RM au sfere de aplicare distincte; 4) în sensul art. 242^1 CP RM, influenţarea unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat nu se poate concretiza în promisiunea, oferirea sau darea de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă ce nu i se cuvin unui asemenea participant.

Pentru a trage aceste concluzii, s-a stabilit linia de demarcație prin prisma elementelor subiective ale acestor infracțiuni (art. 242^1 și art. 334 CP RM), în particular, prin prisma scopului infracțional. Astfel, s-a arătat că, potrivit art. 242^1 CP RM, scopul imediat al făptuitorului este ca participantul la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat să întreprindă acţiuni care ar produce un efect viciat asupra evenimentului respectiv. În contrast, conform art. 334 CP RM, scopul unic al făptuitorului este ca participantul la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat să îndeplinească sau nu, să întârzie sau să grăbească îndeplinirea unei acţiuni în cadrul unui eveniment sportiv sau al unui eveniment de pariat. Suntem de acord cu această denotație. Totuși, sub acest aspect, practica judiciară oscilează. Infracțiunile prevăzute la art. 242^2 și art. 334 CP RM nu se suprapun. Ele au sfere de aplicare diferite.

În 2013 și, respectiv, în 2014, V Stati a publicat două articole științifice (divizate în două părți) în care a analizat infracțiunile de manipulare a unui eveniment[29] și de pariuri aranjate[30].

---

[28] Stati V. *Luarea de mită de către un participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat. Darea de mită unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat. Analiză de drept penal*. În: Revista ştiinţifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae". Seria „Ştiinţe sociale", 2013, nr. 8(68), p. 96-106.

[29] Stati V. *Infracţiunea de manipulare a unui eveniment (art. 242^1 CP RM): studiu de drept penal. Partea I.* În: Revista Naţională de Drept, 2013, nr. 11, p. 9-15; Stati V. *Infracţiunea de manipulare a unui eveniment (art. 242^1 CP RM): studiu de drept penal. Partea II.* În: Revista Naţională de Drept, 2013, nr. 12, p. 7-12.

[30] Stati V. *Răspunderea penală pentru pariurile aranjate (art. 242^2 CP RM). Partea I.* În: Revista Naţională de Drept, 2014, nr. 1, p. 8-12; Stati V. *Răspunderea penală pentru pariurile aranjate (art. 242^2 CP RM). Partea II.* În: Revista Naţională de Drept, 2014, nr. 2, p. 2-6.

Ideile lui V. Stati din articolele menționate sunt dezvoltate în lucrarea sa „*Infracțiuni economice: Note de curs*”[31], edițiile din 2014, 2016 și 2019, precum și în lucrarea „*Tratat de drept penal. Partea specială*”[32], elaborată în coautorat cu *S. Brînza*. În aceste lucrări, analiza este făcută prin prisma următorului algoritm: aspecte tehnico-legislative, obiectul infracțiunii, latura obiectivă, latura subiectivă și circumstanțele agravante. Acest algoritm de analiză a servit ca model de cercetare pentru prezenta teză de doctorat.

În ediția din 2019 a lucrării „*Infracțiuni economice: Note de curs*” sunt analizate infracțiunile prevăzute art. 242^1 și art. 242^2 CP RM prin prisma Legii nr. 291 din 16 decembrie 2016 cu privire la organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc (Legea nr. 291/2016)[33], prin care domeniul pariurile a fost monopolizat de către stat. Analizând această Lege, V. Stati a constatat că se permit pariurile doar pentru competiţiile/evenimentele sportive. Aceasta înseamnă că sfera de aplicare a art. 242^1 și art. 242^2 CP RM este limitată doar la evenimentele sportive. Dar este oare justificată această concepție a legislatorului? Vom oferi răspuns la această întrebare în capitolul trei.

În cele din urmă, V. Stati concretizează că „cel care informează alte persoane despre existenţa unei înţelegeri, în privinţa trucării evenimentului de pariat, îndeplineşte rolul de autor al infracţiunii prevăzute la art. 242^2 CP RM, şi nu de complice la această infracţiune. Totodată, dacă persoana – informată de către autorul infracţiunii despre existenţa unei înţelegeri în privinţa trucării evenimentului de pariat – va paria pe acel eveniment utilizând informaţia în cauză, ea va deveni, la rândul său, autor al infracţiunii de pariuri aranjate”[34]. Această afirmație își găsește suportul normativ în art. 242^2 CP RM.

Astfel, materialele științifice publicate în Republica Moldova la tema tezei pot fi numărate pe degetele de la o singură mână.

În schimb, în alte state, există mai multe publicații științifice privind răspunderea penală pentru manipularea unui eveniment și pentru pariurile aranjate. Au fost efectuate mai multe studii valoroase pe această temă sub auspiciile Comisiei Europene[35], Oficiului ONU pentru Droguri şi

[31] Stati V. *Infracțiuni economice: Note de curs*. Chișinău: CEP USM, 2014. – 530 p.; Stati V. *Infracțiuni economice: Note de curs*, ediția a II-a, revăzută și actualizată. Chișinău: CEP USM, 2016. – 622 p.; Stati V. *Infracțiuni economice: Note de curs*, ediția a III-a, revăzută și actualizată. Chișinău: CEP USM, 2019. – 600 p.

[32] Brînza S. și Stati V. *Tratat de drept penal. Partea specială*, vol. II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 105-120.

[33] *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 2-8.

[34] Stati V. *Infracțiuni economice: Note de curs*, ediția a III-a, p. 211.

[35] Husting A., Kern P., Buinickaite Z. et al. *Match-fixing in Sport: A Mapping of Criminal Law Provisions EU 27*. Brussels: KEA European Affairs, 2012. Disponibil: https://bit.ly/2RqGZZo; Anderson J., Duval A., Rompuy B.V. et al. *Study on Risk Assessment and Management and Prevention of Conflicts of Interest in The Prevention and Fight Against Betting Related Match Fixing in the EU 28*: Final Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. Disponibil: https://bit.ly/3aHTF6h; Manoli A.E. *Mapping of Corruption in Sport in the EU: A report to the European Commission*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. Disponibil: https://bit.ly/34gi1Tr

Crimă[36] și ale Comitetului Internațional Olimpic[37]. Tot în capitolul 1 am analizat lucrările mai multor autori, *e.g.*: *D. Forrest, S. Zaksaitė*[38], *R. Rodenberg, B. Tuohy, R. Borghesi, K. Pijetlovic, S.P. Griffin*[39], *G.A. Pascual*[40], *K.L. Jones*[41], *T. Felts*[42], *J. Bösing*[43], *I. Blackshaw*[44], *W. Andreff*[45], *M. Huggins, R. Hess*[46] etc.

Am manifestat interes nu doar pentru opiniile unanim exprimate în literatura de specialitate, ci și pentru concepțiile contradictorii. Pertractarea divergentă de către oamenii de știință a problemelor juridico-penale în materie ne-au ajutat să evaluăm compatibilitatea diferitelor păreri cu esența juridică a normelor prevăzute la art. 242^1 și 242^2 CP RM. Am examinat materialele științifice în consecutivitate cronologică, punând accentul pe publicațiile din ultimii ani, fără a lăsa în umbră studiile de valoare „mai vechi".

Ca urmare a analizei materialelor ştiinţifice publicate la tema tezei atât în ţară, cât şi peste hotare, am constatat că prin accepţiunile doctrinare studiate este facilitat procesul de interpretare a normelor care stabilesc răspunderea penală pentru manipularea unui eveniment și pentru pariuirile aranjate.

În particular, opiniile oamenilor de știință analizate ne-au permis să determinăm elementele obiective şi subiective ale infracţiunilor de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate şi să identificăm carențele cadrului incriminator în materie etc.

---

[36] Vaillant A., Adekunle A., Park J.Y., et al. *Criminalization Approaches to Combat match-fixing and Illegal/Irregular Betting: A Global Perspective*. Lausanne / Vienna: International Olympic Committee and The United Nations Office on Drugs and Crime, 2013. Disponibil: https://bit.ly/3j2p0n1

[37] UNODC IOC Study on Criminal Law Provisions for the Prosecution of Competition Manipulation. Disponibil: https://bit.ly/34i1Gha; Vidal L., Cornu P., Donzel J., et al. *Fighting Against the Manipulation of Sports Competitions: Report: Part 1. Context and Forms of the Manipulation of sports Competitions*. Paris: University Paris 1 Panthéon-Sorbonne and the International Centre for Sport Security, 2014. – 221 p.

[38] Zaksaitė S. *Cheating in Sports: Prevalence and Prevention Problems*, Summary of Doctoral Dissertation, Social Sciences, Law. Vilnius, 2012. – 34 p.; Zaksaitė S. *Match-fixing: the shifting interplay between tactics, disciplinary offence and crime*. În: The International Sports Law Journal, 2013, vol. 13, p. 287-293.

[39] Rodenberg R., Tuohy B., Borghesi R., et al. *Corruption and Manipulation in Sports: Interdisciplinary Perspectives*. În: Gaming Law Review, 2013, vol. 17, no. 3, p. 175-187.

[40] Pascual G.A. *La tipificación penal del fraude en competiciones deportivas. Problemas tecnicos y aplicativos*. În: Revista de Derecho Penal y Criminología, 2012, no. 8, p. 13-70.

[41] Jones K.L. *The Applicability of the „United Nations Convention against Corruption" to The Area of Sports Corruption (Match-Fixing)*. În: The International Sports Law Journal, 2012, iss.3-4, p. 57-59.

[42] Feltes T. Match Fixing in Western Europe. În: Haberfeld M.R. & Sheehan D. (eds.). *Match-Fixing in International Sports. Existing Processes, Law Enforcement, and Prevention Strategies*. Cham: Springer, 2013, p. 15-30.

[43] Bösing J. *Manipulationen im Sport und staatliche Sanktionsmöglichkeiten. Zur Notwendigkeit eines neuen Straftatbestandes gegen Bestechlichkeit und Bestechung im Sport*. Inaugural-Dissertation zur Erlangung der juristischen Doktorwürde, Marburg, 2014. Disponibil: https://bit.ly/3aNa21g

[44] Blackshaw I. The Role of the Court of Arbitration for Sport (CAS) in Countering the Manipulation of Sport. În: Breur M. & Forrest D. (eds.). *The Palgrave Handbook on the Economics of Manipulation in Sport*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018, p. 223-246.

[45] Andreff W. *An Economic Roadmap to the Dark Side of Sport*, vol. I: Sport Manipulations. Cham: Palgrave Macmillan, 2019. – 145 p.; Andreff W. *An Economic Roadmap to the Dark Side of Sport*, vol. II: Corruption in Sport. Cham: Palgrave Macmillan, 2019. – 97 p.; Andreff W. *An Economic Roadmap to the Dark Side of Sport*, vol. III: Economic Crime in Sport. Cham: Palgrave Macmillan, 2019. – 123 p.

[46] Huggins M. & Hess R. *Match Fixing and Sport. Historical Perspectives*. London: Routledge, 2019. – 176 p.

În ***Capitolul 2*** **– Obiectul infracțiunilor de manipulare a unui eveniment şi de pariuri aranjate –** am reținut că, pentru a putea discuta despre răspunderea penală, trebuie să identificăm mai întâi de toate o valoare socială (și, respectiv, relațiile sociale generate de aceasta), susceptibilă de lezare prin comiterea infracțiunii.

În funcție de ierarhizarea valorilor sociale care fac obiectul juridic al infracţiunii, am distins între: 1) obiectul juridic general; 2) obiectul juridic generic; 3) obiectul juridic special.

Pentru că obiectul juridic general este comun pentru toate infracțiunile și este reprezentat de totalitatea valorilor sociale ocrotite de legea penală, am acordat mai multă atenție stabilirii obiectului juridic generic al infracțiunilor de manipularea a unui eveniment și de pariuri aranjate. Acest fapt ne-a permis să determinăm natura juridică a infracțiunilor în discuție.

Unele state au inclus infracțiunile corespondente cu cele incriminate de art. 242^1 şi 242^2 CP RM: fie în rândul celor contra patrimoniului (*e.g.,* Germania[47], Lituania, Noua Zeelandă), fie în grupul celor economice (*e.g.,* Azerbaidjan, Federația Rusă, Letonia); fie printre cele legate de serviciu și/sau conexe corupției (*e.g.,* Ucraina) ori în capitole aparte, dedicate domeniului sportului (*e.g.,* Argentina, Bulgaria) sau domeniul jocurilor de noroc (*e.g.,* Albania). Alte state au inclus infracțiunile în discuție în legi privind sportul (*e.g.,* Argentina, Elveția, Grecia, Polonia, Turcia) sau privind jocurile de noroc (*e.g.,* Italia, Regatului Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord)[48].

În această privință, legislatorul Republicii Moldova a fost inconsecvent. În timp ce infracțiunile prevăzute la art. 242^1 şi 242^2 CP RM sunt plasate în Capitolul X „Infracțiuni economice" al Părții speciale a Codului penal considerându-le, prin urmare, infracțiuni economice, dimpotrivă, conform Legii integrității nr. 82 din 25 mai 2017[49], infracțiunile de manipulare a unui eveniment şi de pariuri aranjate sunt atribuite la acte de corupție. Această din urmă concepție este neîntemeiată, pentru că infracțiunile prevăzute la art. 242^1 şi 242^2 CP RM nu se circumscriu trăsăturilor definitorii ale corupției[50].

Orice conduită contrară legii care alterează parcursul sau rezultatul unui eveniment sportiv produce un „efect de domino"[51] asupra activităților economice desfășurate în legătură cu acest eveniment. Această părere este valabilă atât în contextul infracțiunii de manipulare a unui eveniment, cât și în contextul infracțiunii de pariuri aranjate. Comiterea acestor infracțiuni

---

[47] Hofmann J., Axtmann J. & Maier J. *Try to fix you – a critical analysis of Germany's attempt at ensuring a better protection of sports integrity by introducing new criminal laws*. În: Gaming Law Review, 2017, vol. 27, iss. 7, p. 493-499.

[48] UNODC IOC Study on Criminal Law Provisions for the Prosecution of Competition Manipulation. Disponibil: https://bit.ly/34i1Gha

[49] *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243.

[50] Reniță Gh. *Manipularea unui eveniment și pariurile aranjate (art. 242^1 și 242^2 CP RM): infracțiuni de corupție?* În: Revista ştiinţifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae". Seria „Științe sociale", 2017, nr. 3, p. 180-191.

[51] Arslan Ç. *Match-fixing in Sport Terms of Criminal Law*. În: Law & Justice Review, 2013, vol. IV, iss. 2, p. 61.

generează repercusiuni asupra economiei naționale (privită ca valoare fundamentală, apărată împotriva infracțiunilor prevăzute în Capitolul X „Infracțiuni economice” al Părții speciale a Codului penal).

Cel mai probabil, dimensiunea economică a domeniului sportului, precum și a domeniului pariurilor a determinat Parlamentul să includă infracțiunile prevăzute la art. 242^1 și 242^2 CP RM în Capitolul X „Infracțiuni economice” al Părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova: acolo unde le este locul potrivit[52].

În consecință, obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute la art. 242^1 și 242^2 CP RM îl constituie relațiile sociale cu privire la economia națională (*alias* relațiile sociale economice)[53].

Cu privire la obiectul juridic special[54], am stabilit că infracțiunea de pariuri aranjate protejează relațiile sociale cu privire la organizarea și desfășurarea pariurilor în condiții corecte, fără utilizarea sau diseminarea informației despre existența unei înțelegeri în privinţa trucării evenimentului pe care se poate paria. Totodată, infracțiunea de manipulare a unui eveniment îi privează pe spectatori/fani de o competiție loială și imprevizibilă la care se așteaptă în mod legitim[55].

Tot în acest capitol, am stabilit cercul de persoane care pot fi victime ale infracțiunilor de manipulare a unui eveniment şi de pariuri aranjate. Am decis să analizăm victima infracțiunilor prevăzute la art. 242^1 şi 242^2 CP RM în contextul obiectului infracțiunii, nu în cel al subiectului infracțiunii, bazându-ne pe optica majoritară din doctrina de drept penal a Republicii Moldova conform căreia victima infracțiunii participă la relațiile sociale apărate de legea penală, relații care constituie substanța obiectului juridic al infracțiunii. Acest fapt justifică raportarea victimei infracțiunii la sistemul de referință al obiectului infracțiunii, nu la sistemul de referință al subiectului infracțiunii.

Victimă a infracțiunii de manipulare a unui eveniment poate fi: (i) participantul la un eveniment sportiv sau (ii) participantul la un eveniment de pariat.

Prin „participant la un eveniment sportiv” desemnăm persoana fizică sau grupul de persoane fizice care își manifestă abilitățile fizice/intelectuale în cadrul unei competiții. El ar putea evolua

---

[52] Reniță Gh. *Manipularea unui eveniment și pariurile aranjate: locul art.242^1 și 242^2 în cadrul Părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferință științifică națională cu participare internațională (10-11 noiembrie 2015, Chișinău). Rezumate ale comunicărilor. Științe juridice, științe economice. Chișinău: CEP USM, 2015, p. 18-21.

[53] Reniță Gh. *Manipularea unui eveniment și pariurile aranjate: locul art. 242^1 și 242^2 din Codul penal în tipologia infracțiunilor economice*, p. 46-50.

[54] Reniță Gh. *Obiectul juridic special al infracțiunii de pariuri aranjate*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferință științifică națională cu participare internațională: Științe juridice și economice: Rezumate ale comunicărilor. Chișinău: CEP USM, 2019, p. 233-237.

[55] Reniță Gh. *Social values impaired by the manipulation of sports and betting events: the case of the Republic of Moldova*. În: Eastern Journal of European Studies, 2019, vol. 10, iss. 1, p. 181-197.

„pe teren” („pe ring”, „pe scenă” etc.) cu un adversar sau cu mai mulți, în condiții competiționale (după cuvintele lui G. Orwell – „într-un război fără împușcături”[56]).

În practica judiciară (*i.e.* dosarul *Mungiu*[57] *și Beședin*[58]; în acest caz, făptuitorii, un antrenor și un jurnalist, au apelat la antrenoarea selecționatei Moldovei de fotbal feminin „U17” în vederea organizării înfrângerii echipei de fotbal a Republicii Moldova în fața selecționatei Letoniei, cu o diferență de două goluri, promițându-i în schimb 8.000 de dolari SUA) s-a decis în mod eronat că antrenorul este „participant la un eveniment sportiv”. Din interpretarea sistemică și *per a contrario* a dispozițiilor normative relevante am ajuns la concluzia că antrenorul nu poate avea calitatea de participant la un eveniment sportiv și, respectiv, de victimă a infracțiunii de manipulare a unui eveniment. El este unul dintre subiecții speciali ai infracțiunii prevăzute la art. 242[1] CP RM.

Și în fața judecătorilor Curții Europene a Drepturilor Omului s-a pus problema stabilirii cercului de persoane care pot fi considerate „participanți la un eveniment sportiv”. Este vorba de cazul *Milewski v. Polonia*[59], în care reclamantul, președintele clubului sportiv „Arka Gdynia”, a fost condamnat pentru că ar fi creat și condus un grup criminal organizat, în vederea influențării rezultatelor a circa 40 de meciuri de fotbal. În acest caz, reclamantul a invocat că norma penală în baza căreia a fost condamnat nu conținea noțiunile de „arbitru” și „observator” și, prin urmare, s-ar fi încălcat art. 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care garantează principiul legalităţii incriminării şi al legalităţii pedepsei penale. Curții de la Strasbourg nu i s-a părut arbitrară sau nerezonabilă condamnarea reclamantului pentru dare de mită unui arbitru și unui observator al Asociației de Fotbal. Prin urmare, Curtea a decis, în unanimitate, să respingă cererea reclamantului ca vădit nefondată. Rezultă că interesul public de a preveni corupția în sport și meciurile aranjate a avut o pondere mai mare decât pretinsa incertitudine din dreptul intern.

Prin „participant la un eveniment de pariat” se are în vedere persoana fizică sau un grup de persoane fizice care evoluează cu un adversar (sau cu mai mulți) în cadrul unei competiții (concurs etc.) sportive sau de altă natură care oferă ocazii de a paria.

Am argumentat că este justificată agravarea răspunderii penale în situația în care victimă a infracțiunii de manipulare a unui eveniment este un participant la un eveniment sportiv sau de pariat minor, precum și în cazul în care făptuitorul exercită influența infracțională asupra mai multor participanți la un eveniment sportiv sau de pariat.

---

[56] Orwell G. *The Sporting Spirit*. Disponibil: https://bit.ly/2znr08w

[57] Sentința Judecătoriei Ciocana, municipiul Chișinău, din 17 februarie 2015. Dosarul nr. 1-636/2014. Disponibil: https://bit.ly/2sg447C

[58] Sentința Judecătoriei Ciocana, municipiul Chișinău, din 2 iulie 2015. Dosarul nr. 1-131/14. Disponibil: https://bit.ly/304D7jJ; Decizia Curții de Apel Chișinău din 15 decembrie 2015. Dosarul nr. 1a-1537/15. Disponibil: https://bit.ly/2xbfhbN

[59] *Milewski v. Poland* (dec.), no. 22552/12, 2 July 2019, ECHR. Disponibil: https://bit.ly/35p1WrD

Am stabilit că la calificarea faptei în baza art. 242^1 CP RM nu contează dacă participantul la un eveniment sportiv/de pariat este minor sau dacă infracțiunea a fost comisă în raport cu doi ori mai mulți participanți la asemenea evenimente, precum și distincțiile (titlurile) sau statutul acestora. Astfel de împrejurări pot fi luate în considerare la individualizarea pedepsei.

Totodată, nu poate avea calitatea de victimă a infracțiunii prevăzute la art. 242^1 CP RM entitatea (*e.g.*, o federație de sport, un club sportiv, o companie de televiziune etc.) sub egida căreia are loc un eveniment sportiv sau de altă natură susceptibil de a fi manipulat. În schimb, entitatea care organizează și/sau desfășoară un eveniment sportiv sau un eveniment de altă natură care a fost manipulat ar putea cere (în cadrul unui proces civil) de la făptuitor despăgubiri pentru prejudiciul cauzat (în mod indirect).

Victimă a infracţiunii de pariuri aranjate poate fi: (i) participantul la pariu (în cazul pariurilor mutuale) sau (ii) organizatorul pariului (în cazul pariurilor în cotă fixă, bookmaker)[60].

Participantul la pariu (pariorul) este persoana care a pus o miză pe un eveniment sportiv sau pe un eveniment de altă natură. În Republica Moldova, persoanele care n-au atins vârsta de 18 ani nu pot paria. Rezultă că minorul nu poate avea calitatea de participant la pariu și, prin urmare, nu poate fi victimă a infracțiunii de pariuri aranjate.

Cu privire la organizatorul pariului, în Republica Moldova organizarea și desfășurarea pariurilor constituie monopol de stat. Doar Loteria Națională a Moldovei (o societate pe acțiuni în care cota statului este de 100%) împreună cu partenerul său privat (*i.e.* Societatea cu Răspundere Limitată „NGM Company") poate organiza și desfășura pariuri pe teritoriul Republicii Moldova[61].

Pentru a beneficia de protecția conferită de art. 242^2 CP RM, organizatorul de pariu trebuie să desfășoare activitatea de acceptare a mizelor în condiții de legalitate. Activitatea de acceptare a mizelor are loc în condiții de legalitate în ipoteza în care organizatorul de pariuri este abilitat cu dreptul de a desfășura această activitate în statul în care se află pariorul. Acesta este standardul Consiliului Europei [*i.e.* art. 3 alin. (5) lit. a) din Convenția Consiliului Europei privind manipularea în competițiile sportive] și care a fost transpus în legislația Republicii Moldova[62].

Am mai constatat că organizarea și desfășurarea, fără drept conferit de lege, a activității de acceptare a pariurilor pe evenimente sportive sau de altă natură scapă incidenței legii penale, fapt

---

[60] Reniță Gh. & Brînza S. *Victim of bet-fixing offense: Under Criminal Code of Republic of Moldova*. În: Gaming Law Review, 2020, Volume 24, Issue 8. Disponibil: https://www.liebertpub.com/doi/10.1089/glr2.2020.0016

[61] Reniță Gh. *Annulment of licenses for gambling activities: experience of the Republic of Moldova*. În: Gaming Law Review, Economics, Regulation, Compliance, and Policy, 2018, Volume 22, Issue 10, p. 641-652. Disponibil: https://www.liebertpub.com/doi/10.1089/glr2.2018.221010

[62] Reniță Gh. *Organizarea și desfășurarea pariurilor în condiții de legalitate – premisă* sine qua non *pentru aplicarea răspunderii conform art. 242^1 și 242^2 din Codul penal al Republicii Moldova*. În: Proceedings of the IV International Scientific and Practical Conference „Social and Economic Aspects of Education in Modern Society", Vol. 4, July 19, 2018, Warsaw, Poland. Warsaw: RS Global, 2018, p. 3-12.

care este inadmisibil[63]. Există o lacună legislativă de care făptuitorii beneficiază[64]. Parlamentul Republicii Moldova ar trebui să intervină și să adopte o normă penală în acest sens.

În ***Capitolul 3*** **– Latura obiectivă a infracțiunilor de manipulare a unui eveniment şi de pariuri aranjate –** am stabilit mai întâi structura laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art. 242^1 şi 242^2 CP RM.

Acțiunile care cad sub incidența art. 242^1 CP RM sunt următoarele: 1) instruirea unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat; 2) încurajarea unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat; 3) influențarea unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat. Pentru aplicarea răspunderii în conformitate cu art. 242^1 CP RM este suficientă comiterea uneia dintre acțiunile enunțate *supra*.

Instruirea unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat presupunere presupune furnizarea de instrucțiuni acestui participant[65], astfel încât acesta să manipuleze evenimentul în care evoluează. Darea de instrucțiuni unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat poate face parte dintr-o anumită tactică. Dar nu orice tactică este permisă și, respectiv, aceasta poate fi considerată o manipulare. Adesea, limita de demarcație între o tactică „corectă" și alta „interzisă" nu poate fi trasată cu ușurință.

Pentru a aprecia dacă anumite instrucțiuni fac parte dintr-o tactică corectă sau nu trebuie avute în vedere mai multe aspecte, *e.g.*: ramura sportului; specificul evenimentului; regulile de desfășurare a evenimentului în discuție; faptul dacă instrucțiunile sunt pe larg acceptate sau contestate de participanți; cum s-ar comporta un „exemplar-model" care participă la eveniment; împrejurarea dacă instrucțiunile pot afecta principiul *fair-play*.

Așadar, alegerea unei anumite tactici pentru un eveniment sportiv sau de pariat poate constitui „cheia" succesului. Prin urmare, darea de instrucțiuni unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat pentru ca acesta să aibă o conduită care ar afecta (manipula) parcursul sau rezultatul evenimentului în care evoluează cade sub incidența art. 242^1 CP RM.

Cu privire la încurajarea unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat ca acesta să manipuleze evenimentul respectiv, ne-am concentrat atenția, între altele, asupra faptului dacă acordarea unor stimulente participantului la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat ar putea fi calificată sau nu în baza art. 242^1 CP RM. Sub acest aspect, opiniile sunt

---

[63] Reniță Gh. *Organizarea și desfășurarea pariurilor în condiții de legalitate – premisă* sine qua non *pentru aplicarea răspunderii conform art. 242^1 și 242^2 din Codul penal al Republicii Moldova*, p. 3-12.

[64] Reniță Gh. *Răspunderea penală pentru organizarea și desfășurarea fără drept a jocurilor de noroc ce constituie monopol de stat: propunere de lege ferenda*. În: Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere, Vol. XXXII: Conferință internațională, ediția a XIV-a. Iași: Performantica, 2018, p. 226-238.

[65] Stati V. *Infracțiunea de manipulare a unui eveniment (art. 242^1 CP RM): studiu de drept penal. Partea II*, p. 7-12; Stati V. *Infracțiuni economice: Note de curs*, ediția a III-a, 2019, p. 215.

împărțite. După analiza cadrului normativ relevant, am conchis că acordarea de stimulente participanților la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat nu reprezintă o faptă ilicită, atunci când acestea sunt preconizate și repartizate conform performanțelor obținute. Stimularea unui participant la un eveniment sportiv sau de pariat, astfel încât acesta să întreprindă acţiuni care ar produce un efect viciat asupra evenimentului respectiv, cu scopul de a obţine bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, care nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană, cade sub incidența art. 242[1] CP RM.

Influențarea unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat (a treia acțiune de comitere a infracțiunii de manipulare a unui eveniment) poate presupune, între altele, aplicarea violenței sau amenințarea[66].

În sensul infracțiunii prevăzute la art. 242[1] CP RM, atât încurajarea, cât și influențarea unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat nu se poate concretiza în promisiunea, oferirea sau darea de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă ce nu i se cuvin unui asemenea participant. Promisiunea, oferirea sau darea de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă ce nu i se cuvin unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat cade sub incidența art. 334 CP RM, articol care incriminează darea de mită. Infracțiunile prevăzute la art. 242[1] și, respectiv, la art. 334 CP RM nu se suprapun. Acest lucru a fost înțeles corect în unele cazuri din practica judiciară (*e.g.,* dosarele *Mungiu*[67], *Beședin*[68], *Periasamy și Keong*[69]). În schimb, în alte cazuri, s-a aplicat în mod eronat art. 242[1] CP RM (*e.g.*, dosarele *Kmit*[70], *Gluhoi și alții*[71]).

Atunci când sportivul manipulează unilateral evenimentul la care participă sau o etapă din acesta fără ca o altă persoană să exercite asupra lui o influență infracțională reprezintă, după J.T. Holden și R.M. Rodenberg, o „aranjare a meciului de către un lup singuratic”[72]. În astfel de cazuri, în Republica Moldova poate fi aplicată doar răspunderea disciplinară/contractuală.

---

[66] Reniță Gh. *Fapta prejudiciabilă a infracțiunii de manipulare a unui eveniment. Partea I.* În: Revista Institutului Național al Justiției, 2020, nr. 3, p. 37-42.

[67] Sentința Judecătoriei Ciocana, municipiul Chișinău, din 17 februarie 2015. Dosarul nr. 1-636/2014. Disponibil: https://bit.ly/2sg447C

[68] Sentința Judecătoriei Ciocana, municipiul Chișinău, din 2 iulie 2015. Dosarul nr. 1-131/14. Disponibil: https://bit.ly/304D7jJ; Decizia Curții de Apel Chișinău din 11 februarie 2016. Dosarul nr. 1a-1311/2015. Disponibil: https://bit.ly/2R3yIt1

[69] Sentința Judecătoriei Buiucani, municipiul Chișinău, din 13 iulie 2015. Dosarul nr. 1-1223/15. Disponibil: https://bit.ly/2XiByiS; Decizia Curții de Apel Chișinău din 15 decembrie 2015. Dosarul nr. 1a-1537/15. Disponibil: https://bit.ly/2xbfhbN

[70] Încheierea Judecătoriei sectorului Buiucani, municipiul Chișinău, din 26 ianuarie 2016. Dosarul nr. 10-731/2015. Disponibil: https://bit.ly/2J22b4Z

[71] Sentința Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani) din 10 decembrie 2018. Dosarul nr. 1-163/18. Disponibil: https://bit.ly/3aYeRnQ

[72] Holden J.T. & Rodenberg R.M. *Lone-wolf match-fixing: global policy considerations*. În: International Journal of Sport Policy and Politics, 2016, vol. 9, iss. 1, p. 4.

Persoana care încurajează, instruiește sau influențează un participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat să aibă o conduită care ar vicia evenimentul respectiv, cu scopul de a obţine bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, care nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană, va răspunde penal în conformitate cu art. 242[1] CP RM.

La rândul său, participantul la un eveniment sportiv sau de pariat nu trebuie să fie „ascultător" și să urmeze instrucțiunile de a vicia evenimentul sportiv sau de pariat în care evoluează. Acesta are obligația de a raporta orice influență necorespunzătoare federațiilor de resort sau altor structuri sub egida cărora se desfășoară evenimentul. Așa au procedat sportivii abordați de către făptuitor în cazul *Gluhoi și alții*, care, în scurt timp după ce au primit pe Facebook mesaje de la făptuitor cu propunerea de a manipula evenimentul sportiv la care participau, au anunțat Federația Internațională de Tenis.

În Republica Moldova, dacă participantul la un eveniment sportiv sau de pariat nu-și va îndeplini obligația în discuție și va adopta conduita cerută de subiectul infracțiunii prevăzute la art. 242[1] CP RM, atunci acesta poate fi tras la răspundere disciplinară/contractuală atât pentru neraportare, cât și pentru comportamentul său contrar principiului *fair-play* din cadrul evenimentului, dar nu la răspundere penală. Preluând terminologia legislatorului elvețian, am putea spune că subiectul infracțiunii prevăzute la art. 242[1] CP RM comite o „manipulare indirectă", iar participantul la un eveniment sportiv sau de pariat – o „manipulare directă"[73]. Am argumentat oportunitatea incriminării faptei participantului la un eveniment sportiv/de pariat de a elimina parțial sau total caracterul imprevizibil al evenimentului în care evoluează.

Fără a întrerupe firul logic, am stabilit particularitățile cumulului răspunderii penale cu răspunderea disciplinară. Contrar constatărilor Curții Europene a Drepturilor Omului din cazul *Ali Rıza și alții v. Turcia*[74], aplicând testul *Engel*[75] (conform acestuia, pentru a determina dacă o acuzație/sancțiune are sau nu un caracter „penal" trebuie avute în vedere următoarele criterii alternative: calificarea faptei conform dreptului național; natura juridică a încălcării; gradul de severitate al sancțiunii de care este pasibilă persoana) am stabilit că sancțiunea amenzii (care poate fi mai mare decât amenda aplicată în baza Codului penal) și cea a interzicerii desfășurării unei activități (care, spre deosebire de Codul penal, poate fi aplicată chiar și pe viață) aplicabile conform prevederilor disciplinare pot avea, în esență, o natură „penală".

---

[73] Boss Ph.V. *Manipulation de compétitions sportives (match fixing): aspects pénaux de la nouvelle Loi fédérale sur les jeux d'argent*. În: Forumpoenale, 2019, no. 1, p. 52-57.

[74] *Ali Rıza and Others v. Turkey*, nos. 30226/10 and 4 others, 28 January 2020, § 154, ECHR. Disponibil: https://bit.ly/3dsjUOb

[75] *Engel and others v. The Netherlands*, no. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72, 8 June 1976, ECHR. Disponibil: https://bit.ly/3hpVAyX; Andrijauskaite A. *Exploring the penumbra of punishment under the ECHR*. În: New Journal of European Criminal Law, 2019, vol. 10(4), p. 363-375.

Așa stând lucrurile, raționând prin prisma hotărârii Curții de la Strasbourg *A și B v. Norvegia*[76] am stabilit că nu va exista o încălcare a principiului *ne bis in idem* în situația în care, în conformitate cu art. 242^1 CP RM (sau potrivit art. 334 CP RM), se va aplica pedeapsa închisorii, iar în baza reglementărilor disciplinare – amenda și interzicerea desfășurării unei activități sportive/de pariat. Sau atunci când, potrivit art. 242^1 CP RM (sau conform art. 334 CP RM), se va aplica doar pedeapsa amenzii, iar conform reglementărilor disciplinare – interzicerea desfășurării unei activități sportive/de pariat. Nu se va încălca acest principiu nici în ipoteza în care atât conform legii penale, cât și în baza reglementărilor disciplinare vor fi aplicate pentru manipularea unui eveniment sportiv/de pariat sau pentru pariurile aranjate sancțiuni de aceeași natură, dacă autoritatea care va aplica a doua sancțiune va respecta, între altele, principiul proporționalității.

În altă ordine de idei, fapta prejudiciabilă a infracțiunii de pariuri aranjate (art. 242^2 CP RM) constă în două acțiuni cu caracter alternativ: 1) parierea pe un eveniment sportiv sau pe un alt eveniment de pariat; 2) informarea altor persoane despre existenţa unei înţelegeri în privinţa trucării evenimentului de pariat.

După această paranteză, reținem că în cazul primei acțiuni, făptuitorul trebuie să parieze pe un eveniment sportiv sau pe un eveniment de altă natură „trucat" (*i.e.* manipulat). Așadar, infracțiunea de pariuri aranjate poate să se afle în conexitate etiologică cu infracțiunea de manipulare a unui eveniment sau cu una din infracțiunile reunite sub denumirea marginală de „dare de mită". În vederea aplicării răspunderii pentru infracțiunea de pariuri aranjate nu se cere, mai întâi, pronunțarea unei sentințe de condamnare în baza art. 242^1 CP RM sau, după caz, în baza art. 334 CP RM. Este suficient să existe probe care să demonstreze că evenimentul pe care s-a pariat a fost manipulat și că pariorul a știut cu certitudine despre acest fapt.

În sensul infracțiunilor prevăzute la art. 242^1 și 242^2 CP RM, evenimentul sportiv poate avea un caracter oficial (programat într-un campionat sau altă competiţie desfăşurată sub egida unei organizații sportive) sau amical (organizat de un club, asociaţie sportivă sau persoane autorizate, între sportivi sau echipe alese de organizator), intern ori internațional (se realizează între două echipe aparţinând de două federaţii naţionale, două cluburi, un club şi o echipă naţională sau două echipe naţionale). Se poate paria atât pe un eveniment sportiv în care participă atât sportivi amatori, cât și pe un eveniment sportiv în care participă sportivi profesioniști. Pariurile se pot face atât pe rezultatul final al unui eveniment, cât şi pe elemente separate ale acestuia.

Orice eveniment sportiv ar putea fi, în același timp, și un eveniment de pariat, dar nu orice eveniment de pariat poate avea un caracter sportiv. În literatura de specialitate[77] s-au identificat și

[76] *A and B v. Norway* [GC], nos. 24130/11 and 29758/11, 15 November 2016, ECHR. Disponibil: https://bit.ly/30IjxtD
[77] Brînza S. și Stati V. *Tratat de drept penal. Partea specială*, vol. II, p. 107.

evenimente care nu au un caracter sportiv, însă pe care s-ar putea paria, *i.e.*: premiile Oscar sau alte premii de film; Miss World; Eurovision; concursurile şi emisiunile TV de muzică; reality show-rile TV; evenimentele politice; evenimentele financiare etc.

Totuși, Legea nr. 291/2016 permite organizarea și desfășurarea pariurilor doar în legătură cu evenimente sportive[78]. Considerăm nejustificată această concepție. Nu doar evenimentele sportive pot fi manipulate, ci și alte evenimente. Prin urmare, nu există niciun argument obiectiv şi rezonabil pentru a interzice pariurile pe evenimente de altă natură susceptibile de a fi manipulate.

Având în vederea faptul că parierea implică încheierea unui contract de pariu, pentru a fi aplicabil art. 242^2 CP RM este ineluctabilă anularea acestui contract. Nulitatea contractului de pariu poate fi declarată de organizatorul pariului. *A fortiori*, acest lucru îl poate face și instanța de judecată, nu neapărat într-un proces civil separat, ci și în cadrul unui proces penal.

A doua modalitate de comitere a infracțiunii de pariuri aranjate – informarea altor persoane despre existenţa unei înţelegeri în privinţa trucării evenimentului de pariat –, presupune furnizarea de informaţii referitoare la manipularea unui eveniment, în vederea determinării altor persoane să parieze pe evenimentul în discuție[79]. Cel care comite această acțiune este considerat autor al infracțiunii de paruri aranjate, nu complice. Acest lucru nu a fost înțeles în cazul *Ciumac*[80], precum și în cazul *Gluhoi și alții*[81].

De regulă, informația privind existenţa unei înţelegeri privind trucarea evenimentului de pariat este „vândută”[82], fapt constatat în practica judiciară (*e.g.* 50% din câștigul pariului). Dar acest aspect nu contează la calificare, ci poate fi luat în considerare la individualizarea pedepsei.

Informația despre existenţa unei înţelegeri în privinţa trucării unui eveniment sportiv sau de altă natură îndeplinește rolul de mijloc de comitere a infracțiunii. Alte informații decât cele menționate nu pot îndeplini rolul de mijloc de comitere a infracțiunii de pariuri aranjate. De exemplu, nu pot avea această calitate informațiile confidențiale privind starea de sănătate a participanților la un eveniment sportiv/de altă natură, componența echipei, planul tactic etc., chiar dacă aceste informații ar putea ajuta pariorul să facă o miză „reușită”. Pentru oferirea unor asemenea informații poate fi aplicată răspunderea disciplinară/contractuală.

---

[78] Stati V. și Reniță Gh. *Efectele adoptării Legii Republicii Moldova nr. 291/2016 asupra aplicării răspunderii penale pentru manipularea unui eveniment și pariurile aranjate*. În: Актуальные научные исследования в современном мире: XXV Международная научная конференция (26-27 мая 2017 г., Переяслав-Хмельницкий). Сборник научных трудов. Переяслав-Хмельницкий, 2017, Вып. 5, ч. 10, p. 95-103. Disponibil: https://bit.ly/2DYNAWT

[79] Stati V. *Răspunderea penală pentru pariurile aranjate (art. 242^2 CP RM). Partea II*, p. 2-6.

[80] Sentința Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani) din 1 martie 2019. Dosarul nr. 1-163/18. Disponibil: https://bit.ly/3eaWFJG

[81] Sentința Judecătoriei Chișinău din 10 decembrie 2018. Dosarul nr. 1-163/18. Disponibil: https://bit.ly/3aYeRnQ

[82] Reniță Gh. *Controverse legate de răspunderea penală pentru manipularea unui eveniment și pariurile aranjate săvârșite în cyberspațiu*. În: Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe sociale”, 2017, nr. 8(108), p. 223-245.

Am mai constatat că pentru aplicarea răspunderii în baza art. 242^1 și 242^2 CP RM nu se cere producerea unor urmări prejudiciabile.

În ***Capitolul 4*** **– Elementele subiective ale infracțiunilor de manipulare a unui eveniment şi de pariuri aranjate –** am analizat latura subiectivă și subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 242^1 şi 242^2 CP RM.

Conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, principiul *nulla poena sine lege* nu se opune aplicării răspunderii penale subiective (*i.e.* care implică constatarea vinovăției) sau, după caz, în anumite condiţii, a răspunderii penale obiective (*i.e.* care nu implică constatarea vinovăției, ci doar a faptei)[83]. Totuși, potrivit concepției legii penale a Republicii Moldova, persoana poate fi supusă răspunderii penale şi pedepsei penale doar pentru fapte comise cu vinovăție. Sub acest aspect, pentru aplicarea răspunderii conform art. 242^1 şi 242^2 CP RM trebuie să se constate că făptuitorul a acționat cu vinovăția sub forma intenției directe.

Motivele care impulsionează făptuitorul să manipuleze un eveniment sportiv sau de altă natură și, respectiv, să parieze pe acesta sau să informeze alte persoane despre existența unei înțelegeri privind trucarea unui eveniment ar putea fi următoarele: interesul material, interesul „sportiv", interesul profesional, curiozitatea, motive nihiliste, dorința de a participa la meciuri aranjate, dorința de a se impune în fața adversarilor, dorința de a se îmbogăți „peste noapte", dorința de a „păta" imaginea unor participanți la un eveniment sportiv sau de pariat, dorința persoanei de a testa sistemele de detectare a fraudelor legate de pariuri și a vigilenței persoanelor care administrează aceste sisteme, dorința de a „ruina" anumiți operatori de pariuri etc.

Cu privire la scopul infracțiunii, în cazul infracțiunii de manipulare a unui eveniment identificăm scopul mediat și scopul imediat.

Din analiza art. 242^1 CP RM rezultă că scopul mediat al făptuitorului presupune ca participantul la un eveniment sportiv sau de pariat să întreprindă acțiuni care ar produce un efect viciat asupra evenimentului în care evoluează. Totuși, evenimentul poate fi viciat de către participanții implicați în el nu doar prin comiterea unor acțiuni, ci și prin inacțiune. De asemenea, poate fi manipulat doar o parte dintr-un eveniment, însă nu neapărat rezultatul acestuia. Pentru a ne convinge de acesta, notăm că în conformitate cu art. 3 alin. (4) din Convenția Consiliului Europei privind manipularea în competițiile sportive, „manipularea competițiilor sportive" semnifică o înțelegere intenționată, acțiune sau omisiune care vizează o modificare necorespunzătoare a rezultatului sau parcursului competiției sportive pentru a îndepărta în totalitate sau parţial imprevizibilitatea competiţiei sportive, cu scopul de a obţine un avantaj

[83] *G.I.E.M. S.r.l. and Others v. Italy* [GC], nos. 1828/06 and 2 others, 28 June 2018, § 243, ECHR. Disponibil: https://bit.ly/2uomrrD

necuvenit pentru sine sau pentru alte persoane. Astfel, art. 242^1 CP RM trebuie ajutat la prevederile Convenției menționate.

Făptuitorul încurajează, influențează sau instruiește un participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat să manipuleze evenimentul în care evoluează în vederea obținerii unor bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, care nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană. Acesta este scopul mediat al făptuitorului. În continuare, am analizat conținutul noțiunilor de „bunuri", „servicii", „privilegii" și „avantaje". *Bref*, este vorba despre o remunerație necuvenită. Făptuitorul poate obține o remunerație necuvenită, eventual, ca urmare a parierii pe un eveniment manipulat.

În cazul infracțiunii de pariuri aranjate, făptuitorul urmărește scopul de cupiditate atunci când pariază pe un eveniment sportiv sau pe un alt eveniment manipulat. Aici vorbim despre o formă specifică a escrocheriei. Totodată, atunci când făptuitorul informează alte persoane despre existența unei înţelegeri în privinţa trucării unui eveniment sportiv sau de altă natură, am stabilit că acesta urmărește să determine persoanele informate să parieze pe evenimentul în discuție.

Am continuat analiza prin sublinierea particularităților subiectului infracțiunilor prevăzute la art. 242^1 şi 242^2 CP RM – persoana fizică și persoana juridică.

În varianta-tip a infracțiunii de manipulare a unui eveniment, prevăzută la art. 242^1 alin. (1) CP RM, legislatorul nu a conferit făptuitorului o anumită calitate specială. Din acest motiv, suscită reticență textul „în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcţii sau de a exercita o anumită activitate" din art. 242^1 alin. (1) CP RM[84].

Am mai stabilit că subiectul infracțiunii de pariuri aranjate trebuie să cunoască cu certitudine despre existența unei înţelegeri în privinţa trucării unui eveniment. În caz contrar, acesta nu poate fi tras la răspundere penală în baza art. 242^2 CP RM.

În fine, în ***Capitolul 5* – Circumstanțele agravante ale infracțiunilor de manipulare a unui eveniment şi de pariuri aranjate –** am reținut că răspunderea penală se agravează atunci când infracțiunea prevăzută la art. 242^1 CP RM este comisă de un antrenor, un agent al sportivului, un membru al juriului, un proprietar de club sportiv sau de o persoană care face parte din conducerea unei organizații sportive.

Sub acest aspect, am clarificat sensul noțiunilor „antrenor", „agent al sportivului", „membru al juriului", „proprietar de club sportiv" și „persoană care face parte din conducerea unei organizații sportive". Această listă ar trebui completată cu un nou subiect special – arbitrul.

[84] Reniță Gh. *Tratamentul sancționator al infracțiunilor de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate (art.242^1 și 242^2 CP RM).* În: Perspectivele și problemele integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației: Conferință științifică internațională (7 iunie 2016, Cahul). Vol. I. Cahul: Tipografia Centrografic, 2017, p. 87-93.

Între altele, potrivit legislației Republicii Moldova, cluburile sportive au o dublă natură juridică: (i) organizație sportivă și (ii) instituție de învățământ extrașcolară. De asemenea, cluburile sportive pot fi persoane juridice de drept privat și de drept public. Proprietarul de club sportiv-persoană juridică de drept public nu poate fi tras la răspundere penală pentru manipularea unui eveniment, pentru că Codul penal al Republicii Moldova permite tragerea la răspundere penală doar a persoanelor juridice de drept privat.

Majoritatea cluburilor sportive din Republica Moldova sunt constituite sub forma unor asociații obștești. Dar forma juridică de organizare a clubului sportiv și faptul dacă este vorba de un club sportiv profesionist sau amator nu are impact asupra calificării faptei conform art. 242^1 alin. (2) CP RM. Este important să se constate că proprietarul acestuia este o persoană fizică.

Am constatat că infracțiunea de manipulare a unui eveniment poate fi comisă de un grup criminal organizat[85] sau de o organizație criminală organizată și, prin urmare, am propus agravarea răspunderii în această ipoteză.

În raport cu infracțiunea de pariuri aranjate, am analizat cele două circumstanțe agravante prevăzute la art. 242^2 alin. (2) CP RM: a) comiterea infracțiunii de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală; b) cauzarea daunelor în proporţii deosebit de mari.

Din perspectiva Codului penal al Republicii Moldova, sub aspect numeric, grupul criminal organizat trebuie să reunească cel puțin două persoane. Această concluzie decurge din interpretarea gramaticală a termenului „persoane", precum și din interpretarea sistemică a prevederilor de la art. 41 (conform căruia „se consideră participaţie cooperarea cu intenţie a două sau mai multor persoane la săvârșirea unei infracţiuni intenţionate") și art. 43 lit. c) CP RM (potrivit căruia „în funcţie de gradul de coordonare a acţiunilor participanţilor, se deosebesc următoarele forme de participaţie: [...] grup criminal organizat").

La nivel internațional, art. 2 al Convenției ONU împotriva criminalităţii transnaţionale organizate[86] prevede că grupul criminal organizat trebuie să reunească cel puțin trei persoane. Această concepție a fost transpusă de Uniunea Europeană în art. 1 din Decizia-cadru 2008/841/JAI a Consiliului din 24 octombrie 2008 privind lupta împotriva crimei organizate[87], care conține sintagma „de mai mult de două persoane".

Republica Moldova a ratificat (în 2005) Convenţia menționată, dar nu a sincronizat prevederile acesteia cu dispozițiile relevante din dreptul intern. Având în vedere dispozițiile art. 8

[85] Spapens T. Match-Fixing. În: Nelen H. & Siegel D. *Contemporary Organized Crime: Developments, Challenges and Responses*. Cham: Springer, 2017, p. 139-156.
[86] United Nations Convention against transnational organized crime. Disponibil: https://bit.ly/3dkE2lT
[87] Council Framework Decision 2008/841/JHA of 24 October 2008 on the fight against organised crime. Disponibil: https://bit.ly/2BsXb6U

din Constituția Republicii Moldova, care reclamă necesitatea respectării dreptului internațional și a tratatelor internaționale, considerăm că în contextul infracțiunii de pariuri aranjate grupul criminal organizat trebuie să reunească cel puțin trei persoane.

Am încheiat acest capitol prin a preciza particularitățile stabilirii daunelor în proporții deosebit de mari în contextul infracțiunii prevăzute la art. 242^2 CP RM.

În conformitate cu art. 126 alin. (1^1) CP RM, se consideră proporţii deosebit de mari valoarea bunurilor sustrase, dobândite, primite, fabricate, distruse, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, care depăşeşte 40 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei.

Alineatul (1) al aceluiași articol prevede că proporțiile mari depășesc 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul comiterii faptei.

Această concepție legislativă – de a stabili proporțiile mari și deosebit de mari conform salariului mediu lunar pe economie prognozat – a fost contestată în fața Curții Constituționale a Republicii Moldova, invocându-se că ea instituie un tratament discriminatoriu. De asemenea, s-a susținut că mărimea salariului mediu lunar pe economie prognozat se aprobă în fiecare an de către Guvern, fiind diferită, generează imprevizibilitatea normei legale şi, în consecință, afectează principiul retroactivităţii legii penale.

Curtea Constituțională a subliniat că „momentul în raport cu care se stabileşte cuantumul proporţiilor mari şi deosebit de mari are o reglementare *expressis verbis* şi nu creează incertitudini”. Ea a mai constatat că „opţiunea legislativă de a lua în considerare salariul mediu lunar pe economie prognozat, stabilit prin hotărâre de Guvern în vigoare la momentul săvârşirii faptei, la determinarea proporţiilor mari şi deosebit de mari nu instituie pentru destinatarii legii penale un tratament diferenţiat. [...] [Î]n situaţii identice sau comparabile este aplicabil acelaşi mecanism de calcul al proporţiilor mari şi deosebit de mari”[88]. Prin urmare, Curtea a respins sesizarea ca inadmisibilă.

Așadar, proporțiile deosebit de mari se vor raporta la cuantumul salariului mediu lunar pe economie, stabilit de Guvern, în vigoare la momentul comiterii faptei, indiferent de faptul dacă la data trimiterii cauzei în judecată, pronunţării sentinței, rejudecării cauzei etc. va exista un alt cuantum al salariului mediu lunar pe economie aprobat de Guvern.

[88] Decizia Curții Constituționale nr. 2 din 19 ianuarie 2017 de inadmisibilitate a sesizării nr. 159g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 126 alin. (1) şi alin. (1^1) din Codul penal (stabilirea proporţiilor mari şi deosebit de mari). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 119-126.

CONCLUZII GENERALE ŞI RECOMANDĂRI

Ca rezultat al studiului efectuat, realizând o sinteză, ajungem la următoarele ***concluzii generale***:

1) infracțiunile de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate nu se circumscriu trăsăturilor definitorii ale corupției și, prin urmare, ele nu pot fi considerate infracțiuni de corupție. În schimb, comiterea infracțiunilor prevăzute la art. 242^1 și 242^2 CP RM generează repercusiuni asupra activităților economice desfășurate în legătură cu un eveniment sportiv sau cu un eveniment de altă natură care oferă ocazii de a paria;

2) organizarea și desfășurarea pariurilor în condiții de legalitate, precum și a evenimentelor care oferă ocazii de a paria, reprezintă o premisă *sine qua non* pentru aplicarea răspunderii conform art. 242^1 și 242^2 CP RM;

3) *de lege lata*, nu există un mijloc represiv pentru fapta de organizare și desfășurare fără drept a jocurilor de noroc (printre care și a pariurilor) asupra cărora a fost instituit monopolul de stat. Există o lacună legislativă, de care făptuitorii beneficiază și care trebuie remediată;

4) eveniment sportiv semnifică orice competiţie sportivă. Aceasta este concepția Convenţiei Consiliului Europei privind manipularea în competiţiile sportive. Prin urmare, în actele normative extrapenale ar trebui utilizată doar o singură sintagmă (*e.g.*, cea de „eveniment sportiv", conținută în legea penală) în locul expresiei „competiţii/evenimente sportive";

5) nu există niciun argument obiectiv şi rezonabil de a interzice pariurile pe evenimente de altă natură (decât cele sportive) susceptibile de a fi manipulate în sensul art. 242^1 CP RM. Limitarea unor categorii de pariuri nu poate inhiba dorința de a comite infracțiunea în discuție;

6) pariurile se pot face atât pe rezultatul final al unui eveniment, cât şi pe elementele separate ale acestuia. Corelativ, ar putea fi manipulată doar o parte dintr-un eveniment sportiv sau de pariat, însă nu neapărat rezultatul final al acestuia. Dar în dispoziția art. 242^1 CP RM nu se menționează despre manipularea parcursului unui eveniment sportiv sau de pariat, fapt care ar putea genera probleme de interpretare și, respectiv, de aplicare a normei în cauză;

7) participantul la un eveniment sportiv/de pariat ar putea vicia evenimentul în discuție nu doar printr-o conduită comisivă (așa cum este menționat în art. 242^1 CP RM), ci și printr-o conduită omisivă (așa cum prevede Convenţia privind manipularea în competiţiile sportive);

8) este oportună stabilirea răspunderii penale a participantului la un eveniment sportiv sau de pariat care va adopta conduita cerută de subiectul infracțiunii prevăzute la art. 242^1 CP RM;

9) textul „bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, care nu i se cuvin" din art. 242^1 CP RM poate fi subsumat conceptului generic de „remunerație necuvenită";

10) este necesară agravarea răspunderii penale în ipoteza în care făptuitorul încurajează, influenţează sau instruiește un participant minor la un eveniment sportiv și/sau de pariat să întreprindă acţiuni care ar produce un efect viciat asupra evenimentului respectiv. De asemenea, este oportună agravarea răspunderii penale în situația în care infracțiunea de manipulare a unui eveniment este comisă în raport cu două sau mai multe persoane, precum și în cazul comiterii infracțiunii de către un grup criminal organizat sau de o organizație criminală;

11) din punct de vedere terminologic, legislatorul a fost inconsecvet. *In concreto*, în timp ce în titlul art. 242^1 CP RM se menționează despre „manipulare", dimpotrivă, în conținutul art. 242^1 alin. (1) CP RM, precum și la descrierea infracțiunii de pariuri aranjate se operează, în mod interșanjabil, cu termenul „viciat" și, respectiv, „trucat". Sinonimia în legea penală (și nu doar) nu este recomandabilă, pentru că generează confuzii și incertitudine juridică atât pentru subiectele dotate cu competența aplicării legii, cât și pentru destinatarii acesteia;

12) textul „în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcţii sau de a exercita o anumită activitate" din art. 242^1 alin. (1) CP RM restrânge în mod nejustificat sfera de aplicare a infracțiunii de manipulare a unui eveniment doar pentru situațiile când subiectul-persoană fizică al infracţiunii în discuție ocupă o anumită funcţie sau exercită o anumită activitate de care se folosește la comiterea infracțiunii de manipulare a unui eveniment;

13) în virtutea statutului și atribuțiilor conferite arbitrului, acesta ar putea cu „succes" să comită fapta de manipulare a unui eveniment. Totuși, dispoziția art. 242^1 alin. (2) CP RM nu prevede arbitrul printre subiecții speciali ai infracțiunii de manipulare a unui eveniment;

14) este nepotrivită folosirea în art. 242^2 CP RM a expresiei „în intenția" pentru a desemna scopul făptuitorului de a determina alte persoane să pună mize pe un eveniment sportiv sau de altă natură manipulat.

În baza celor menționate *supra*, pledăm pentru implementarea următoarelor ***recomandări:***

1) înlocuirea cuvântului „viciat" din dispoziția art. 242^1 alin. (1) CP RM și, respectiv, a cuvintelor „trucării" și „trucarea" din dispoziția art. 242^2 alin. (1) CP RM cu termenul „manipulat" (în forma gramaticală corespunzătoare);

2) completarea art. 242^1 CP RM, după cuvântul „acțiuni", cu sintagma „sau inacțiuni";

3) substituirea textului „bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, care nu i se cuvin" din art. 242^1 CP RM cu sintagma „remunerație necuvenită";

4) înlocuirea expresiei „în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate" din art. 242^1 alin. (1) CP RM cu textul „în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate";

5) completarea art. 242[1] CP RM cu următoarele circumstanțe agravante, în sensul că aceeaşi acțiune săvârşită: (i) asupra unui minor; (ii) asupra a două sau mai multe persoane; (iii) de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală;

6) completarea art. 242[1] alin. (2) CP RM cu un nou subiect special al infracțiunii, *i.e.* „arbitrul";

7) completarea art. 242[1] CP RM cu un nou alineat, cu următorul conținut: „Săvârșirea de către participantul la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat a unor acțiuni sau inacțiuni care ar produce un efect manipulat asupra parcursului sau asupra rezultatului evenimentului respectiv, cu scopul de a obține o remunerație necuvenită pentru sine sau pentru o altă persoană, se pedepsește cu amendă de la 2.350 la 4.350 de unităţi convenţionale sau cu închisoare de la 1 la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate.";

8) înlocuirea expresiei „în intenţia" din art. 242[2] alin. (1) CP RM cu sintagma „cu scopul";

9) completarea Capitolului XIII (care stabilește înțelesul unor termeni sau expresii) din Partea generală a Codului penal cu art. 134[14] „Remunerația necuvenită" cu următoarea dispoziție: „Prin remunerație necuvenită se înțeleg bunurile, serviciile, privilegiile sau avantajele sub orice formă, care nu i se cuvin destinatarului în temeiul unor prevederi normative";

10) completarea Codului penal cu art. 241[2] „Organizarea și desfășurarea ilegală a jocurilor de noroc", cu următorul conținut:

„(1) Organizarea și desfășurarea fără drept a jocurilor de noroc ce constituie monopol de stat, a jocurilor de noroc interzise, fără licență sau într-un loc interzis, soldată cu obținerea unui venit în proporții mari, se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 3.000 de unităţi convenţionale, cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcţii sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani, iar persoana juridică se pedepseşte cu amendă în mărime de la 1.000 la 3.000 de unităţi convenţionale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea acesteia.

(2) Aceeaşi acţiune:

a) soldată cu obţinerea unui venit în proporţii deosebit de mari;

b) săvârșită de un grup criminal organizat sau de o organizaţie criminală,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 2.000 la 4.000 de unităţi convenţionale sau cu închisoare de până la 2 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcţii sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani, iar persoana juridică se pedepseşte cu amendă în mărime de la 3.000 la 6.000 de unităţi convenţionale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea acesteia.";

11) expunerea art. 277^1 alin. (2) din Codul contravențional în următoarea redacție: „Organizarea și desfășurarea fără drept a jocurilor de noroc ce constituie monopol de stat, a jocurilor de noroc interzise, fără licență sau într-un loc interzis, se sancţionează cu amendă de la 60 la 120 de unităţi convenţionale cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcţii pe un termen de până la un an, iar persoana juridică se pedepseşte cu amendă în mărime de la 120 la 180 de unităţi convenţionale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate de până la un an.”;

12) excluderea lit. h) și lit. i) din alin. (2) al art. 44 din Legea integrității, prevederi care atribuie infracţiunile de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate la grupul infracțiunilor de corupție;

13) folosirea în textul Legii nr. 291/2016 a sintagmei „eveniment sportiv” în locul dihotomiei „competiţii/evenimente sportive”;

14) expunerea într-o nouă redacție a definiției de „pariu” din art. 2 al Legii nr. 291/2016, *i.e.*: „pariu – joc de noroc ce presupune plasare a unei mize pe un eveniment viitor și incert, ce se va produce fără implicarea organizatorului pariului”;

15) excluderea expresiei „pentru competiţiile/evenimentele sportive” din art. 6 alin. (1) lit. d), art. 43 alin. (1), precum și din titlul Capitolului VIII al Legii nr. 291/2016;

16) abrogarea lit. c) din alin. (4) al art. 6 din Legea nr. 291/2016, normă care interzice jocurile de tip pariu, indiferent de forma de organizare şi mijloacele de joc utilizate, care folosesc ca suport (obiect) de joc rezultatele loteriilor, indiferent de modul în care se organizează aceste jocuri şi în care participanţii au posibilitatea să indice (pronosticheze) rezultatele acestor evenimente.

Recomandările ce vizează Legea nr. 291/2016 sunt valabile, *mutatis mutandis*, și pentru Regulamentul-tip privind organizarea şi desfășurarea pariurilor pentru competițiile/evenimentele sportive (Anexa nr. 3 la Hotărârea Guvernului nr. 777 din 1 august 2018).

Având în vedere propunerile *de lege ferenda* formulate *supra*, recomandăm următorul model incriminator al art. 242^1 și 242^2 CP RM:

Articolul 242^1. Manipularea unui eveniment

(1) Încurajarea, influenţarea sau instruirea unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat să întreprindă acţiuni sau inacțiuni care ar produce un efect manipulat asupra parcursului sau rezultatului evenimentului respectiv, cu scopul de a obţine o remunerație necuvenită pentru sine sau pentru o altă persoană,

se pedepseşte cu amendă de la 2.350 la 4.350 de unităţi convenţionale sau cu închisoare de la 1 la 3 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, iar persoana juridică se pedepseşte cu amendă de la 6.000 la 9.000 de unităţi convenţionale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

(2) Aceleaşi acţiuni săvârșite:

a) asupra unui minor;

b) asupra a două sau mai multe persoane;

c) de un antrenor, un agent al sportivului, un arbitru, un membru al juriului, un proprietar de club sportiv sau de o persoană care face parte din conducerea unei organizaţii sportive;

d) de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală,

se pedepsesc cu amendă de la 3.350 la 5.350 de unităţi convenţionale sau cu închisoare de la 2 la 6 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcţii sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 4 la 7 ani.

(3) Săvârșirea de către participantul la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat a unor acțiuni sau inacțiuni care ar produce un efect manipulat asupra parcursului sau asupra rezultatului evenimentului respectiv, cu scopul de a obţine o remunerație necuvenită pentru sine sau pentru o altă persoană,

se pedepsește cu amendă de la 2.350 la 4.350 de unităţi convenţionale sau cu închisoare de la 1 la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate.

Articolul 242[2]. Pariurile aranjate

(1) Parierea pe un eveniment sportiv sau pe un alt eveniment de pariat fie informarea altor persoane despre existenţa unei înţelegeri în privinţa manipulării acelui eveniment cu scopul de a le determina să participe la pariul respectiv, săvârşită de către o persoană care cunoaşte cu certitudine despre existenţa unei înţelegeri privind manipularea acelui eveniment,

se pedepseşte cu amendă de la 2.350 la 4.350 de unităţi convenţionale, iar persoana juridică se pedepseşte cu amendă de la 6.000 la 8.000 de unităţi convenţionale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

(2) Acţiunile prevăzute la alin. (1):

a) săvârşite de un grup criminal organizat sau de o organizaţie criminală;

b) care au cauzat daune în proporţii deosebit de mari,

se pedepsesc cu amendă de la 3.350 la 5.350 de unităţi convenţionale sau cu închisoare de până la 3 ani, iar persoana juridică se pedepseşte cu amendă de la 9.000 la 11.000 de unităţi convenţionale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

Avantajele acestor recomandări se evidențiază în următoarele domenii:

a) domeniul legislativ. În această privință, s-ar asigura: o diferențiere a răspunderii penale pentru manipularea unui eveniment; uniformizarea terminologiei din art. 242^1 și 242^2 CP RM și din actele normative extrapenale de referinţă; consecvenţa normelor juridico-penale în raport cu prevederile actelor normative extrapenale de referinţă. Astfel, aceste recomandări ar contribui la creionarea unui cadru legislativ nu doar coerent, dar şi echilibrat privind infracțiunile de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate;

b) domeniul jurisprudențial. Sub acest aspect, s-ar asigura aplicarea corectă şi uniformă de către instanțele de judecată a normelor de incriminare prevăzute la art. 242^1 și art. 242^2 CP RM și, respectiv, s-ar evita incertitudinea juridică;

c) domeniul economic. Impactul asupra economiei naționale s-ar materializa în reducerea costurilor legate de rejudecarea cauzelor ca efect al reîncadrării de la art. 242^1 la art. 334 CP RM; de la art. 190 la art. 242^2 sau altele din Codul penal, ori viceversa; va scuti bugetul de stat de sarcina achitării despăgubirilor ca rezultat al condamnărilor Curții Europene a Drepturilor Omului pentru încălcarea unor drepturi fundamentale, atunci când sunt comise erori în aplicarea art. 242^1 și 242^2 CP RM.

Planul cercetării de perspectivă include următoarele repere:

1) analiza juridico-istorică a infracțiunilor de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate;

2) studierea aprofundată a reglementărilor din dreptul comparat referitoare la infracțiunile prevăzute la art. 242^1 și 242^2 CP RM;

3) estimarea oportunității incriminării faptei de pariere cu folosirea informațiilor confidențiale din interior (*insider*) despre organizarea și desfășurarea unui eveniment;

4) justificarea stabilirii răspunderii penale a persoanelor juridice în cazul variantei agravate a infracțiunii de manipulare a unui eveniment, prevăzute la art. 242^1 alin. (2) CP RM;

5) evaluarea eficacității pedepselor aplicate pentru comiterea infracţiunilor prevăzute la art. 242^1 și 242^2 CP RM;

6) elucidarea conotaţiilor criminologice ale infracțiunilor de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate.

BIBLIOGRAFIE

A. Surse în limba română

1. Brînza S. și Stati V. *Tratat de drept penal. Partea specială*, vol. II. Chişinău: Tipografia Centrală, 2015. – 1300 p.
2. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18 aprilie 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2002, nr. 128-129, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 72-74.
3. Decizia Curții Constituționale nr. 2 din 19 ianuarie 2017 de inadmisibilitate a sesizării nr.159g/2016 privind excepţia de neconstituţionalitate a unor prevederi din articolul 126 alin. (1) şi alin. (1^1) din Codul penal (stabilirea proporţiilor mari şi deosebit de mari). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 119-126.
4. Decizia Curții Constituționale nr. 30 din 19 martie 2020 de inadmisibilitate a sesizării nr.193g/2019 privind excepţia de neconstituţionalitate a articolului 145 alin. (2) lit. a) din Codul penal (claritatea noțiunii de „omor premeditat"). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 115-117.
5. Decizia Curții de Apel Chișinău din 15 decembrie 2015. Dosarul nr. 1a-1537/15. Disponibil: https://bit.ly/2xbfhbN
6. Decizia Curții de Apel Chișinău din 11 februarie 2016. Dosarul nr. 1a-1311/2015. Disponibil: https://bit.ly/2R3yIt1
7. Decizia Curții de Apel Chișinău din 3 iunie 2019. Dosarul nr. 1a-463/19. Nepublicată.
8. Decizia Curții de Apel Chișinău din 4 iunie 2019. Dosarul nr. 1r-121/19. Disponibil: https://bit.ly/2Xq4TaW
9. Încheierea Judecătoriei sectorului Buiucani, municipiul Chișinău, din 26 ianuarie 2016. Dosarul nr. 10-731/2015. Disponibil: https://bit.ly/2J22b4Z
10. Legea nr. 38 din 21 martie 2013 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2013, nr. 75-81.
11. Legea nr. 207 din 29 iulie 2016 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2016, nr. 369-378.
12. Legea nr. 291 din 16 decembrie 2016 cu privire la organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 2-8.
13. Legea integrității nr. 82 din 25 mai 2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243.
14. Legea nr. 179 din 26 iulie 2018 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2018, nr. 309-320.
15. Legea nr. 285 din 29 noiembrie 2018 pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind manipularea în competiţiile sportive. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.513-525.
16. Reniță Gh. *Manipularea unui eveniment și pariurile aranjate: locul art. 242^1 și 242^2 în cadrul Părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferință științifică națională cu participare internațională (10-11 noiembrie 2015, Chișinău). Rezumate ale comunicărilor. Științe juridice, științe economice. Chișinău: CEP USM, 2015, p. 18-21.

17. Reniță Gh. *Oportunitatea incriminării faptei de manipulare a unui eveniment (art. 242[1] CP RM)*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferință științifică națională cu participare internațională (Chișinău, 28-29 septembrie 2016). Rezumate ale comunicărilor. Științe juridice. Vol. I. Chișinău: CEP USM, 2016, p. 98-101.
18. Reniță Gh. *Justificarea stabilirii răspunderii penale pentru pariurile aranjate (art. 242[2] CP RM)*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferință științifică națională cu participare internațională (Chișinău, 28-29 septembrie 2016). Rezumate ale comunicărilor. Științe juridice. Vol. I. Chișinău: CEP USM, 2016, p. 94-98.
19. Reniță Gh. *Tratamentul sancționator al infracțiunilor de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate (art.242[1] și 242[2] CP RM).* În: Perspectivele și problemele integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației: Conferință științifică internațională (7 iunie 2016, Cahul). Vol. I. Cahul: Tipografia Centrografic, 2017, p. 87-93.
20. Reniță Gh. *Manipularea unui eveniment și pariurile aranjate (art.242[1] și 242[2] CP RM): infracțiuni de corupție?* În: Revista ştiinţifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae". Seria „Ştiinţe sociale", 2017, nr. 3, p. 180-191.
21. Reniță Gh. *Controverse legate de răspunderea penală pentru manipularea unui eveniment și pariurile aranjate săvârșite în cyberspațiu*. În: Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae", Seria „Științe sociale", 2017, nr. 8(108), p. 223-245.
22. Reniță Gh. *Manipularea unui eveniment și pariurile aranjate: locul art. 242[1] și 242[2] din Codul penal în tipologia infracțiunilor economice*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferință științifică națională cu participarea internațională (Chișinău, 9-10 noiembrie 2017). Rezumate ale comunicărilor. Chișinău: CEP USM, 2017, p. 46-50.
23. Reniță Gh. *Rolul și conținutul mizei în contextul infracțiunii de pariuri aranjate*. În: Sharing the Results of Research towards Closer Global Cooperation among Scientists: Results of the 13 International Conference: Collection of Research Papers (April 24, 2018) / Montreal, Canada: Accent Graphics Communications, 2018, p. 41-44.
24. Reniță Gh. *Noțiunea de „eveniment sportiv" în contextul infracțiunilor de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate.* În: Актуальные научные исследования в современном мире. Журнал. Переяслав-Хмельницкий, 2018, Вып. 5(37), ч. 10, p. 12-21.
25. Reniță Gh. *Conceptul de „pariu" în contextul infracțiunilor de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate.* În: Studii și cercetări juridice europene: Conferința internațională a doctoranzilor în drept, Ediția a X-a. București: Universul Juridic, 2018, p. 649-664.
26. Reniță Gh. *Organizarea și desfășurarea pariurilor în condiții de legalitate – premisă* sine qua non *pentru aplicarea răspunderii conform art. 242[1] și 242[2] din Codul penal al Republicii Moldova*. În: Proceedings of the IV International Scientific and Practical Conference „Social and Economic Aspects of Education in Modern Society", Vol. 4, July 19, 2018, Warsaw, Poland. Warsaw: RS Global, 2018, p. 3-12.
27. Reniță Gh. *Răspunderea penală pentru organizarea și desfășurarea fără drept a jocurilor de noroc ce constituie monopol de stat: propunere* de lege ferenda. În: Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere, Vol. XXXII: Conferință internațională, ediția a XIV-a. Iași: Performantica, 2018, p. 226-238.
28. Reniță Gh. *Obiectul material/imaterial al infracțiunii de manipulare a unui eveniment*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferință științifică națională cu participare internațională. Rezumate ale comunicărilor. Chișinău: CEP USM, 2018, p. 273-277.

29. Reniță Gh. *Obiectul juridic special al infracțiunii de pariuri aranjate*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferință științifică națională cu participare internațională: Științe juridice și economice: Rezumate ale comunicărilor. Chișinău: CEP USM, 2019, p. 233-237.
30. Reniță Gh. *Fapta prejudiciabilă a infracțiunii de manipulare a unui eveniment. Partea I.* În: Revista Institutului Național al Justiției, 2020, nr. 3, p. 37-42.
31. Sentința Judecătoriei Ciocana, municipiul Chișinău, din 17 februarie 2015. Dosarul nr. 1-636/2014. Disponibil: https://bit.ly/2sg447C
32. Sentința Judecătoriei Ciocana, municipiul Chișinău, din 2 iulie 2015. Dosarul nr. 1-131/14. Disponibil: https://bit.ly/304D7jJ
33. Sentința Judecătoriei Buiucani, municipiul Chișinău, din 13 iulie 2015. Dosarul nr. 1-1223/15. Disponibil: https://bit.ly/2XiByiS
34. Sentința Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani) din 10 decembrie 2018. Dosarul nr. 1-163/18. Disponibil: https://bit.ly/3aYeRnQ
35. Sentința Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani) din 10 decembrie 2018. Dosarul nr. 1-163/18. Disponibil: https://bit.ly/3aYeRnQ
36. Sentința Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani) din 1 martie 2019. Dosarul nr. 1-163/18. Disponibil: https://bit.ly/3eaWFJG
37. Stati V. *Unele implicații ale adoptării Legii nr. 38 din 21.03.2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferință științifică (Chișinău, 26-28 septembrie 2013). Rezumate ale comunicărilor. Științe juridice, științe economice. Chișinău: CEP USM, 2013, p. 115-117.
38. Stati V. *Luarea de mită de către un participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat. Darea de mită unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat. Analiză de drept penal*. În: Revista ştiinţifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae". Seria „Ştiinţe sociale", 2013, nr. 8(68), p. 96-106.
39. Stati V. *Infracţiunea de manipulare a unui eveniment (art. 242[1] CP RM): studiu de drept penal. Partea I.* În: Revista Naţională de Drept, 2013, nr. 11, p. 9-15.
40. Stati V. *Infracţiunea de manipulare a unui eveniment (art. 242[1] CP RM): studiu de drept penal. Partea II.* În: Revista Naţională de Drept, 2013, nr. 12, p. 7-12.
41. Stati V. *Răspunderea penală pentru pariurile aranjate (art. 242[2] CP RM). Partea I.* În: Revista Naţională de Drept, 2014, nr. 1, p. 8-12.
42. Stati V. *Răspunderea penală pentru pariurile aranjate (art. 242[2] CP RM). Partea II.* În: Revista Naţională de Drept, 2014, nr. 2, p. 2-6.
43. Stati V. *Infracțiuni economice: Note de curs*. Chișinău: CEP USM, 2014. – 530 p.
44. Stati V. *Infracțiuni economice: Note de curs*, ediția a II-a, revăzută și actualizată. Chișinău: CEP USM, 2016. – 622 p.
45. Stati V. *Infracțiuni economice: Note de curs*, ediția a III-a, revăzută și actualizată. Chișinău: CEP USM, 2019. – 600 p.
46. Stati V. și Reniță Gh. *Efectele adoptării Legii Republicii Moldova nr. 291/2016 asupra aplicării răspunderii penale pentru manipularea unui eveniment și pariurile aranjate*. În: Актуальные научные исследования в современном мире: XXV Международная научная конференция (26-27 мая 2017 г., Переяслав-Хмельницкий). Сборник научных трудов. Переяслав-Хмельницкий, 2017, Вып. 5, ч. 10, p. 95-103.

B. Surse în limba engleză

47. *A and B v. Norway* [GC], nos. 24130/11 and 29758/11, 15 November 2016, ECHR. Disponibil: https://bit.ly/30IjxtD
48. *Ali Rıza and Others v. Turkey*, nos. 30226/10 and 4 others, 28 January 2020, ECHR. Disponibil: https://bit.ly/3dsjUOb
49. Anderson J., Duval A., Rompuy B.V. et al. *Study on Risk Assessment and Management and Prevention of Conflicts of Interest in The Prevention and Fight Against Betting Related Match Fixing in the EU 28*: Final Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. Disponibil: https://bit.ly/3aHTF6h
50. Andreff W. *An Economic Roadmap to the Dark Side of Sport*, vol. I: Sport Manipulations. Cham: Palgrave Macmillan, 2019. – 145 p.
51. Andreff W. *An Economic Roadmap to the Dark Side of Sport*, vol. II: Corruption in Sport. Cham: Palgrave Macmillan, 2019. – 97 p.
52. Andreff W. *An Economic Roadmap to the Dark Side of Sport*, vol. III: Economic Crime in Sport. Cham: Palgrave Macmillan, 2019. – 123 p.
53. Arslan Ç. *Match-fixing in Sport Terms of Criminal Law*. În: Law & Justice Review, 2013, vol. IV, iss. 2, p. 57-71.
54. Blackshaw I. The Role of the Court of Arbitration for Sport (CAS) in Countering the Manipulation of Sport. În: Breur M. & Forrest D. (eds.). *The Palgrave Handbook on the Economics of Manipulation in Sport*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018, p. 223-246.
55. Council Framework Decision 2008/841/JHA of 24 October 2008 on the fight against organised crime. Disponibil: https://bit.ly/2BsXb6U
56. Council of Europe Convention on the Manipulation of Sports Competitions, Magglingen/Macolin, 18.IX.2014 (CETS No. 215). Disponibil: https://bit.ly/3l1r40C
57. European Parliament resolution of 2 February 2012 on the European dimension in sport (2011/2087(INI)). Disponibil: https://bit.ly/3l4Xffo
58. European Parliament resolution of 14 March 2013 on match-fixing and corruption in sport (2013/2567(RSP)). Disponibil: https://bit.ly/3hg27MH
59. European Parliament resolution of 2 February 2017 on an integrated approach to Sport Policy: good governance, accessibility and integrity (2016/2143(INI)). Disponibil: https://bit.ly/2CI1goQ
60. *Engel and others v. The Netherlands*, no. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72, 8 June 1976, ECHR. Disponibil: https://bit.ly/3hpVAyX
61. Feltes T. Match Fixing in Western Europe. În: Haberfeld M.R. & Sheehan D. (eds.). *Match-Fixing in International Sports. Existing Processes, Law Enforcement, and Prevention Strategies*. Cham: Springer, 2013, p. 15-30.
62. *G.I.E.M. S.r.l. and Others v. Italy* [GC], nos. 1828/06 and 2 others, 28 June 2018, ECHR. Disponibil: https://bit.ly/2uomrrD
63. Hofmann J., Axtmann J. & Maier J. *Try to fix you – a critical analysis of Germany's attempt at ensuring a better protection of sports integrity by introducing new criminal laws*. În: Gaming Law Review, 2017, vol. 27, iss. 7, p. 493-499.
64. Holden J.T. & Rodenberg R.M. *Lone-wolf match-fixing: global policy considerations*. În: International Journal of Sport Policy and Politics, 2016, vol. 9, iss. 1, p. 1-15.

65. Huggins M. & Hess R. *Match Fixing and Sport. Historical Perspectives*. London: Routledge, 2019. – 176 p.
66. Husting A., Kern P., Buinickaite Z. et al. *Match-fixing in Sport: A Mapping of Criminal Law Provisions EU 27*. Brussels: KEA European Affairs, 2012. Disponibil: https://bit.ly/2RqGZZo
67. Jones K.L. *The Applicability of the „United Nations Convention against Corruption" to The Area of Sports Corruption (Match-Fixing)*. În: The International Sports Law Journal, 2012, iss.3-4, p. 57-59.
68. Manoli A.E. *Mapping of Corruption in Sport in the EU: A report to the European Commission*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. Disponibil: https://bit.ly/34gi1Tr
69. *Milewski v. Poland* (dec.), no. 22552/12, 2 July 2019, ECHR. Disponibil: https://bit.ly/35p1WrD
70. Orwell G. *The Sporting Spirit*. Disponibil: https://bit.ly/2znr08w
71. Reniță Gh. *The impact of monopolization of the gambling sector in the Republic of Moldova on criminal liability for manipulation of an event and arranged bets*. În: Juridical Tribune, 2018, Volume 8, Special Issue, p. 74-96.
72. Reniță Gh. *Annulment of licenses for gambling activities: experience of the Republic of Moldova*. În: Gaming Law Review, 2018, Volume 22, Issue 10, p. 641-652.
73. Reniță Gh. *Social values impaired by the manipulation of sports and betting events: the case of the Republic of Moldova*. În: Eastern Journal of European Studies, 2019, Volume 10, Issue 1, p. 181-197.
74. Reniță Gh. & Brînza S. *Victim of bet-fixing offense: Under Criminal Code of Republic of Moldova*. În: Gaming Law Review, 2020, Volume 24, Issue 8. Disponibil: https://www.liebertpub.com/doi/10.1089/glr2.2020.0016
75. Rodenberg R., Tuohy B., Borghesi R., et al. *Corruption and Manipulation in Sports: Interdisciplinary Perspectives*. În: Gaming Law Review, 2013, vol. 17, no. 3, p. 175-187.
76. Spapens T. Match-Fixing. În: Nelen H. & Siegel D. *Contemporary Organized Crime: Developments, Challenges and Responses*. Cham: Springer, 2017, p. 139-156.
77. United Nations Convention against transnational organized crime. Disponibil: https://bit.ly/3dkE2lT
78. UNODC IOC Booklet for legislators. Model Criminal Law provisions for the prosecution of competition manipulation. Disponibil: https://bit.ly/2z2Ze0C
79. UNODC IOC Study on Criminal Law Provisions for the Prosecution of Competition Manipulation. Disponibil: https://bit.ly/34i1Gha
80. Vaillant A., et al. *Criminalization Approaches to Combat match-fixing and Illegal/Irregular Betting: A Global Perspective*. Lausanne / Vienna: International Olympic Committee and The United Nations Office on Drugs and Crime, 2013. Disponibil: https://bit.ly/3j2p0n1
81. Vidal L., et al. *Fighting Against the Manipulation of Sports Competitions: Report: Part 1. Context and Forms of the Manipulation of sports Competitions*. Paris: University Paris 1 Panthéon-Sorbonne and the International Centre for Sport Security, 2014. – 221 p.
82. Zaksaitė S. *Cheating in Sports: Prevalence and Prevention Problems*, Summary of Doctoral Dissertation, Social Sciences, Law. Vilnius, 2012. – 34 p.
83. Zaksaitė S. *Match-fixing: the shifting interplay between tactics, disciplinary offence and crime*. În: The International Sports Law Journal, 2013, vol. 13, p. 287-293.

C. Surse în alte limbi

84. Boss Ph.V. *Manipulation de compétitions sportives (match fixing): aspects pénaux de la nouvelle Loi fédérale sur les jeux d'argent*. În: Forumpoenale, 2019, no. 1, p. 52-57.
85. Bösing J. *Manipulationen im Sport und staatliche Sanktionsmöglichkeiten. Zur Notwendigkeit eines neuen Straftatbestandes gegen Bestechlichkeit und Bestechung im Sport*. Inaugural-Dissertation zur Erlangung der juristischen Doktorwürde, Marburg, 2014. Disponibil: https://bit.ly/3aNa21g
86. Bundesgericht. Tribunal penal federal. Strafrechtliche Abteilung. Urteil vom 11 Dezember 2017. 6B_544/2017. Disponibil: https://bit.ly/3glRtUs
87. Bundesgericht. Tribunal penal federal. Corte dei reclami penali. Sentenza del 7 giugno 2013. RR.2013.46-47. Disponibil: https://bit.ly/3dvRum6
88. Pascual G.A. *La tipificación penal del fraude en competiciones deportivas. Problemas tecnicos y aplicativos*. În: Revista de Derecho Penal y Criminología, 2012, no. 8, p. 13-70.

ADNOTARE

Reniță Gheorghe, „Răspunderea penală pentru manipularea unui eveniment și pariurile aranjate”. Teză de doctorat în drept. Școala Doctorală de Științe Juridice a Universității de Stat din Moldova. Chișinău, 2020

Structura tezei: introducere, cinci capitole, concluzii generale şi recomandări, bibliografie din 664 titluri, 312 pagini de text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 20 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: sport, *fair-play*, pariuri aranjate, manipulare, participant la un eveniment sportiv, participant la un eveniment de pariat, meciuri trucate, organizator de jocuri de noroc.

Domeniul de studiu. Lucrarea face parte din domeniul dreptului penal, partea specială.

Scopul şi obiectivele tezei. *Scopul* lucrării constă în efectuarea unei cercetări temeinice a răspunderii penale pentru manipularea unui eveniment și pentru pariurile aranjate, în identificarea şi soluţionarea problemelor teoretico-practice legate de aceste infracțiuni, precum și în formularea unor recomandări pentru eficientizarea cadrului incriminator în materie şi aplicarea corectă şi uniformă de către instanțele de judecată a articolelor 242^1 și 242^2 din Codul penal al Republicii Moldova. În acest sens, pentru atingerea scopului urmărit, au fost trasate mai multe *obiective*: 1) caracterizarea juridico-penală a elementelor obiective şi subiective ale infracţiunilor de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate, precum şi a circumstanțelor agravante ale infracțiunilor în discuție; 2) stabilirea cazurilor de conexitate etiologică dintre infracțiunile prevăzute la articolele 242^1 și 242^2 din Codul penal al Republicii Moldova; 3) studierea practicii judiciare și identificarea problemelor cu care se confruntă cei dotați cu competența aplicării răspunderii penale pentru manipularea unui eveniment și pentru pariurile aranjate și, prin urmare, propunerea unor soluții; 4) estimarea previzibilității termenilor și noțiunilor cu care legislatorul operează în textul articolelor 242^1 și 242^2 din Codul penal al Republicii Moldova etc.

Noutatea şi originalitatea științifică a tezei constă în cercetarea aprofundată a răspunderii penale pentru manipularea unui eveniment și pentru pariurile aranjate, studiul având un caracter de pionierat în spectrul lucrărilor realizate în Republica Moldova pe această temă. Este prima lucrare în care este analizată practica judiciară în materie, în paralel fiind evidențiate deficiențele tehnico-legislative ale normelor prevăzute la articolele 242^1 și 242^2 din Codul penal al Republicii Moldova. Mai mult, au fost formulate propuneri concrete de îmbunătățire a cadrului incriminator.

Semnificația teoretică a tezei constă în: (i) stabilirea naturii juridice a infracțiunilor prevăzute la articolele 242^1 și 242^2 din Codul penal al Republicii Moldova; (ii) identificarea carențelor și lacunelor legislative; (iii) trasarea unor noi perspective privind răspunderea penală pentru manipularea unui eveniment și pentru pariurile aranjate; (iv) analiza interdisciplinară a normelor prevăzute la articolele 242^1 și 242^2 din Codul penal al Republicii Moldova.

Valoarea aplicativă a tezei poate fi rezumată la următoarele: a) interpretarea noțiunilor din articolele 242^1 și 242^2 din Codul penal al Republicii Moldova prezintă relevanță pentru aplicarea corectă și uniformă a acestor articole în practică judiciară, precum și pentru dezvoltarea ulterioară a concepțiilor științifice în materie; b) conturarea particularităților cumulului răspunderii penale cu răspunderea disciplinară pentru manipularea unui eveniment și pentru pariurile aranjate are o semnificație cognitivă în vederea evitării încălcării unor drepturi fundamentale ale persoanei; c) concluziile și recomandările formulate în lucrare pot fi luate în considerare de către legislator în vederea îmbunătățirii calitative a conținutului articolelor 242^1 și 242^2 din Codul penal al Republicii Moldova. De asemenea, acestea își pot demonstra utilitatea în activitatea practică a organelor de urmărire penală, a procuraturii și a instanțelor judecătorești, precum și în procesul de instruire în cadrul instituțiilor de învățământ cu profil juridic.

АННОТАЦИЯ

Реницэ Георге, «Уголовная ответственность за манипулирование мероприятием и устроенные пари». Диссертация на соискание научной степени доктора права. Докторальная школа юридических наук Государственного университета Молдовы. Кишинэу, 2020

Структура диссертации: введение, пять глав, выводы и рекомендации, библиография из 664 названий, 312 страниц составляют основную часть диссертации. Достигнутые результаты опубликованы в 20 научных работ.

Ключевые слова: спорт, *fair-play*, устроенные пари, манипулирование, участник спортивного мероприятия, участник пари, договорные матчи, организатор азартных игр.

Предмет исследования. Работа относится к сфере особенной части уголовного права.

Цель и задачи диссертации. *Цель* исследования заключается в проведении углубленного и тщательного анализа уголовной ответственности в случае манипулирования мероприятием и устроенных пари, в выявлении и разрешении теоретических и практических проблем, связанных с указанными преступлениями, а также в предложении некоторых рекомендаций, направленных на повышение эффективности законодательства в данной отрасли и верное и единообразное применение судебными инстанциями положений ст. 242^1 и ст. 242^2 УК РМ. В этой связи, для достижения данной цели были обозначены ряд *задач*: 1) уголовно-правовая оценка объективных и субъективных признаков преступлений в виде манипулирования мероприятием и устроенного пари, а также отягчающих обстоятельств данных преступлений; 2) определение случаев этиологической связи между преступлениями, предусмотренными в ст. 242^1 и ст. 242^2 УК РМ; 3) изучение судебной практики и выявление проблем, с которыми сталкиваются профессионалы при применении уголовной ответственности в случае манипулирования мероприятием и устроенных пари, и предложение некоторых решений; 4) оценка предсказуемости терминов и понятий, используемых законодателем в положениях ст. 242^1 и ст. 242^2 УК РМ, и др.

Научная новизна и оригинальность диссертации состоит во всестороннем и углубленном изучении уголовной ответственности в случае манипулирования мероприятием и устроенных пари. Исследование носит первооткрывательский характер и выделяется среди работ, написанных в Республике Молдова на данную тему, являясь первым научным трудом, в котором проводится анализ судебной практики в этой области и, в то же время, указаны недостатки ст. 242^1 и ст. 242^2 УК РМ с точки зрения законодательной техники. Более того, сформулированы конкретные предложения по усовершенствованию положений закона.

Теоретическое значение диссертации состоит: (i) в определении правовой природы преступлений, предусмотренных ст. 242^1 и ст. 242^2 УК РМ; (ii) в выявлении законодательных недостатков и пробелов; (iii) в определении новых перспектив в отношении применения уголовной ответственности в случае манипулирования мероприятием и устроенных пари; (iv) в междисциплинарном анализе положений ст. 242^1 и ст. 242^2 УК РМ.

Прикладное значение диссертации заключается в следующем: a) толкование используемых в ст. 242^1 и ст. 242^2 УК РМ терминов имеет значение для верного и единообразного применения положений данных статей в судебной практике, а также для дальнейшего развития научных концепций в этой области; b) изложение особенностей совокупного применения уголовной и дисциплинарной ответственности в случае манипулирования мероприятием и устроенных пари имеет познавательное значение, позволяя исключить нарушение основных прав лица; c) выводы и рекомендации, сформулированные в данной научной работе, могут быть использованы законодателем для усовершенствования содержания ст. 242^1 и ст. 242^2 УК РМ. Они также могут быть полезными для органов уголовного преследования, прокуратуры и судебных инстанций в практической деятельности и для высших учебных заведений юридического профиля в учебном процессе.

ANNOTATION

Reniță Gheorghe, „Criminal liability for manipulation of an event and for fixed bets". PhD in Law thesis. Doctoral School of Legal Sciences of the State University of Moldova. Chișinău, 2020

The structure of the thesis: introduction, five chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 664 titles, 312 pages of basic text. The results achieved are published in 20 scientific papers.

Key-words: sports, fair play, fixed bets, manipulation, participant in a sports event, participant in a betting event, match-fixing, gambling organizer.

Field of the thesis. This research refers to the field of criminal law, special part.

The purpose and the objectives of the thesis. The purpose of the thesis is to perform a comprehensive research of criminal liability for manipulation of an event and for fixed bets, in identifying and solving theoretical and practical issues related to these offences, as well as in formulating recommendations for streamlining the incriminating framework in this area and for the correct and uniform application by the courts of the articles 242^1 and 242^2 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. In this respect, to achieve the purpose, several objectives were set: 1) the characterization from the viewpoint of criminal law of the objective and subjective elements of the offenses – manipulation of an event and fixed bets, as well as of the aggravating circumstances of the offenses in question; 2) establishing the cases of etiological connection between the offenses provided by the articles 242^1 and 242^2 of the Criminal Code of the Republic of Moldova; 3) the study of the case-law and identification of the problems faced by those endowed with the competence to apply criminal liability for the manipulation of an event and for the fixed bets and, therefore, the proposal of solutions; 4) estimating the foreseeability of the terms and notions used by the legislator in the articles 242^1 and 242^2 of the Criminal Code of the Republic of Moldova etc.

The novelty and the scientific originality of the thesis lies in the thoroughgoing research of the criminal liability for manipulation of an event and for fixed bets, the investigation having a pioneering character in the field of works done in the Republic of Moldova in terms of this topic. In this respect, it is the first thesis in which the case-law in the matter is analyzed, simultaneously being highlighted the technical-legislative deficiencies of the norms provided by the articles 242^1 and 242^2 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. Moreover, there are formulated concrete proposals for improving the incriminating framework.

The theoretical significance of the thesis consists in: (i) establishing the legal nature of the offenses provided by the articles 242^1 and 242^2 of the Criminal Code of the Republic of Moldova; (ii) identification of the legislative gaps and shortcomings; (iii) drawing new perspectives on criminal liability for the manipulation of an event and for the fixed bets; (iv) the interdisciplinary analysis of the norms provided by the articles 242^1 and 242^2 of the Criminal Code of the Republic of Moldova.

The applicative value of the thesis can be summarized as follows: a) the interpretation of the notions from the articles 242^1 and 242^2 of the Criminal Code of the Republic of Moldova is relevant for the correct and uniform application of these articles in case-law, as well as for the further development of scientific concepts in the field; b) outlining the particularities of the cumulation of criminal liability with disciplinary liability for manipulation of an event and for fixed bets has a cognitive significance in order to avoid the violation of some fundamental rights; c) the conclusions and recommendations formulated in the thesis can be taken into account by the legislator in order to improve the quality of the content of the articles 242^1 and 242^2 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. The thesis can demonstrate its usefulness in the practical activity of the criminal investigation authorities, of the prosecutor's office and of the courts, as well as in the training process in legal education institutions.

RENIȚĂ Gheorghe

RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU MANIPULAREA UNUI EVENIMENT ȘI PARIURILE ARANJATE

Specialitatea 554.01 – Drept penal și execuțional penal

Rezumatul tezei de doctorat în drept

Aprobat spre tipar: 01.10.2020
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 2,7

Formatul hârtiei: 60x84 1/16
Tirajul 20 ex.
Comanda nr. 73/20

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova
mun. Chișinău, str. Alexei Mateevici, 60, MD 2019